

RAPPORT

2021

FORSKNINGSKART

Effekt av
brukermedvirkning i
psykisk helse- og
rusfeltet

Utgitt av Folkehelseinstituttet
Område for helsetjenester

Tittel Effekt av brukermedvirkning i psykisk helse- og rusfeltet: Et forskningskart

English title The effect of user involvement in mental health and addiction: A gap map

Ansvarlig Camilla Stoltenberg, direktør

Forfattere Lars Jørn Langøien, prosjektleder,
Christine Hillestad Hestevik,
Patricia Sofia Jacobsen Jardim,
Lien Hong Nguyen, bibliotekar.

ISBN 978-82-8406-201-3

Publikasjonstype Forskningskart

Antall sider 27 (65 inklusiv vedlegg)

Oppdragsgiver Helsedirektoratet

Emneord(MeSH) Mental Disorder; Substance-Related Disorder; Mental Health Services; Substance Abuse Treatment Centers; Patient Participation; Community Participation; Decision Making, Shared; Professional-Patient Relations

Sitering Langøien LJ, Hestevik CH, Jardim PSJ, Nguyen LH. "Effekt av brukermedvirkning i psykisk helse- og rusfeltet: Et forskningskart". [The effect of user involvement in mental health and addiction: A gap map] –2021. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2021.

Innhold

INNHold	2
HOVEDBUdSKAP	4
KEY MESSAGES	5
FORORD	6
INNLEDNING	7
Beskrivelse av problemet	7
Beskrivelse av tiltaket	7
Hvorfor er det viktig å utføre denne kunnskapsoppsummeringen?	9
Mål og problemstilling	9
METODE	10
Prosjektplan	10
Inklusjonskriterier	10
Litteratursøk	11
Utvelging av oversikter	12
Koding	12
Vurdering av risiko for systematiske skjevheter	13
Uthenting av data og presentasjon	13
RESULTATER	14
Resultater av litteratursøket og utvelgelse av oversikter	14
Studiekarakteristika	15
Tiltaksnivå	15
Populasjon	16
Setting	16
Tiltak	17
Interaktivt forskningskart	19
DISKUSJON	20
Hovedfunn	20
Styrker og begrensninger ved dette forskningskartet	20
Kunnskapshull	21
KONKLUSJON	22
REFERANSER	23

VEDLEGG 1: SØKESTRATEGI	28
Søkeresultater	28
Søkestrategier	28
VEDLEGG 2: DATAUTTREKK OG KODEBOK	38
VEDLEGG 3: RELEVANTE EKSKLUDERTE STUDIER LEST I FULLTEKST	40
VEDLEGG 4: KJENNETEGN VED INKLUDERTE STUDIER	54
VEDLEGG 5: BESKRIVELSE OG/ELLER AVGRENSINGER AV TILTAK	62

Hovedbudskap

Brukermedvirkning er nødvendig for å sikre gode tjenester til personer med psykisk helse- og rusutfordringer. Formålet med dette forskningskartet var å kartlegge hva som finnes av forskning om effekter av brukermedvirkning (inkludert pårørendemedvirkning) på ulike nivåer innen psykisk helse- og rusfeltet, og avdekke områder der forskningen er mangelfull.

Et forskningskart er en type systematisk kunnskapsoppsummering som sorterer og synliggjør den tilgjengelige forskningen om en bred problemstilling. Vi søkte etter systematiske oversikter i åtte forskningsdatabaser. Vi vurderte treffene og kodet studier som møtte inklusjonskriteriene i henhold til et forhåndsdefinert rammeverk. Vi inkluderte 54 oversikter.

Våre hovedfunn:

- Vi identifiserte flere oversikter om effekt av ulike tiltak for brukermedvirkning innen psykisk helse- og rusfeltet
- Hovedvekten av oversiktene omhandlet tiltak rettet mot personer med psykiske lidelser
- Vi identifiserte få oversikter om tiltak rettet mot personer med rusmiddelproblemer
- Hovedvekten av oversiktene omhandlet brukermedvirkning på individnivå, få omhandlet tjenestenivå og én systemnivå
- Vi kategoriserte 25 ulike tiltak fordelt på seks ulike settinger

Det er viktig å merke seg at det kan finnes et betydelig antall primærstudier på temaet som ikke er oppsummert i de inkluderte oversiktene.

Tittel:

Effekt av brukermedvirkning i psykisk helse- og rusfeltet: Et forskningskart

Hvem står bak denne publikasjonen?

Folkehelseinstituttet, på oppdrag fra Helsedirektoratet

Når ble litteratursøket avsluttet?

Februar 2021

Fagfellevurdering:

Eva Brekke, Psykologspesialist/PhD, Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse, Sykehuset Innlandet.

Tommy Sjøfjell, faglig rådgiver bruker- og pårørendeorganisasjonen A-larm, rådgiver Universitetet i Sørøst-Norge.

Intern fagfelle:

Kjetil Gundro Brurberg, seniorforsker, PhD, FHI.

Key messages

User involvement is necessary to ensure well-adapted health services for individuals with mental illness and alcohol or substance use disorders. The aim of this gap map was to map existing research on the effect of user involvement (including informal caregivers) on different levels within the fields of mental health and addiction and identify knowledge gaps.

A research gap map is a systematic review that categorises and makes available research on broad topics visible. We searched for systematic reviews in eight online databases. We screened the identified references and coded the reviews that met our inclusion criteria according to a predefined framework. We included 54 systematic reviews.

Our main findings:

- We identified several systematic reviews that evaluate the effects of user involvement in mental health and addiction services
- Most of the reviews thematised interventions targeting mental health.
- We identified few reviews targeting persons with alcohol or substance use disorders
- The main part of the reviews thematised user involvement on an individual level, few were about the service level, and one thematised involvement on system level.
- We categorised 25 different interventions from 6 different settings.

It is worth noting that there might be sizeable amount of primary studies on the topic that are not covered by the included systematic reviews.

Title:
The effect of user involvement in mental health and addiction: A gap map

Publisher:
The Norwegian Institute of Public Health conducted the review based on a commission from Norwegian Directorate of Health

Updated:
Last search for studies: February 2021

Peer review:
Eva Brekke, Specialist psychologist/PhD, Norwegian National Advisory Unit on Concurrent Substance Abuse and Mental Health Disorders, Innlandet Hospital Trust.
Tommy Sjøfjell, advisor user and relatives' organisation A-larm, advisor University of South-Eastern Norway.

Internal review:
Kjertil Gundro Brurberg, senior researcher, PhD.

Forord

Område for helsetjenester, Folkehelseinstituttet (FHI), fikk i oktober 2020 i oppdrag av Helsedirektoratet å utføre et forskningskart om effekt av brukermedvirkning innen psykisk helse- og rusfeltet. Kunnskapsoppsummeringen er relevant for fagfolk, forskere og andre som ønsker å orientere seg om hva som finnes og ikke innen fagfeltet.

Område for helsetjenester, FHI, følger en felles framgangsmåte i arbeidet med kunnskapsoppsummeringer, dokumentert i håndboka «Slik oppsummerer vi forskning». Det innebærer blant annet at vi kan bruke standardformuleringer når vi beskriver metode, resultater og i diskusjon av funnene.

Finansiering

Oppsummeringen er finansiert over grunnbevilgningen til FHI. Helsedirektoratet tydeliggjorde problemstillingen og inklusjonskriteriene, men hadde ingen rolle i utarbeidelsen av oppsummeringen.

Bidragstere

Prosjektleder: Lars Jørn Langøien

Interne prosjektmedarbeidere ved FHI: Christine Hillestad Hestevik, Patricia Sofia Jacobsen Jardim, Lien Hong Nguyen.

Takk til eksterne fagfeller, Ingrid Amalia Havnes, Oslo Universitetssykehus (fagfelle prosjektplan), Tommy Sjøfjell, A-larm, og Universitetet i Sørøst-Norge (fagfelle prosjektplan og rapport), Eva Brekke, Sykehuset Innlandet (fagfelle rapport) og intern fagfelle Kjetil Gundro Brurberg. En stor takk også til kollega Gyri Hval for bistand med scoping og fagfellevurdering av det systematiske søket. Vi vil takke vår kollega Severin Zinöcker for hjelp med oversetting og koding for studiene skrevet på tysk.

Oppgitte interessekonflikter

Alle forfattere og fagfeller har fylt ut et skjema som kartlegger mulige interessekonflikter. Ingen oppgir interessekonflikter.

Folkehelseinstituttet tar det fulle ansvaret for innholdet i rapporten.

Kåre Birger Hagen
fagdirektør

Hege Kornør
avdelingsdirektør

Lars Jørn Langøien
prosjektleder

Innledning

Beskrivelse av problemet

Folkehelseinstituttet (FHI) fikk i oktober 2020 i oppdrag av Helsedirektoratet å lage et interaktivt nettbasert forskningskart som kartlegger og beskriver forskning om effekter brukervedvirkning, her inkludert pårørendemedvirkning, innen psykisk helse- og rusfeltet, både innen primær- og spesialhelsetjenesten. Forskningskartet sier ikke noe om effekten av de ulike tiltakene eller sammenhenger og mulige årsaker til forskjeller i effekt, men vil kunne danne grunnlag for kunnskapsbaserte prioriteringer for videre forskning på feltet.

Beskrivelse av tiltaket

Helsedirektoratet ønsket å finne forskning på effekten av ulike verktøy, modeller og tiltak for brukervedvirkning som anvendes på individ-, tjeneste- eller systemnivå. I tillegg til å kartlegge forskning om hvilke effekter verktøyene har, så var det ønskelig å beskrive de modellene for brukervedvirkning som har blitt studert og å få en oversikt over hvilke kontekster de ble brukt i. Forskningskartet kan ligge til grunn for videre undersøkelser av effekten av slike verktøy, og dermed for hvilke råd og anbefalinger Helsedirektoratet kommer med.

Brukermedvirkning

Helsenorge definerer begrepet brukervedvirkning på følgende måte:

Brukermedvirkning betyr at tjenestetilbudet, så langt som mulig, skal utformes i samarbeid med pasienten eller brukeren.

Det skal legges stor vekt på pasientens eller brukerens synspunkter når helse- og omsorgstjenestens tilbud utformes. Målet er at pasienten eller brukeren skal få et godt tilbud, som er tilpasset deres behov (1).

Brukermedvirkning kan være en strategi og et virkemiddel for å oppnå kvalitet på tjenestene. Brukermedvirkning kan også være et mål i seg selv, for å styrke brukerens innflytelse, medvirkning og mobilisering for aktiv deltakelse i eget liv, og innebærer at

brukeren betraktes som en likeverdig partner i diskusjoner og beslutninger som angår hans eller hennes problem (2). Brukermedvirkning skal skje på tre nivåer. På individnivå kan brukermedvirkning styrke den enkeltes mulighet til å styre over viktige deler av eget liv, motta hjelp og behandling på egne premisser og bli sett og respektert i kraft av sin grunnleggende verdighet. Brukermedvirkning kan også ha en terapeutisk effekt og bidra positivt til brukerens bedringsprosess. Brukermedvirkning på tjeneste- og systemnivå, f.eks. i planarbeid, brukerutvalg, styrer og brukerorganisasjoner kan bidra til å bedre utformingen og gjennomføringen av tjenestene (2, 3).

På individnivå innebærer brukermedvirkning at den som benytter et tjenestetilbud skal medvirke i valg, utforming og bruk av tilbudene som måtte være tilgjengelige til enhver tid. Her skal fagkompetanse og brukerkompetanse utfylle hverandre (4). På tjenestenivå skal pasienter, brukere og de pårørendes erfaringer benyttes til forbedring av tjenestene. Brukermedvirkning på systemnivå tar sikte på å endre rammebetingelser på strukturnivå, og innebærer at brukere og deres representanter inngår et fullverdig samarbeid med tjenesteapparatet og er deltagende i planleggings- og beslutningsprosesser, fra start til slutt (5).

Lovfestet rettighet og endringsverktøy

Brukermedvirkning er en grunnleggende og lovfestet rettighet i psykisk helse- og rusarbeid, psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) i Norge (6,7,8,9). I følge pasient- og brukerrettighetsloven har brukere rett til å medvirke, og tjenesten har plikt til å involvere brukere i undersøkelser, behandling og valg av tjenestetilbud. Ifølge helseforetaks-lovens § 35 (6) skal representanter for pasienter og andre brukere også involveres i planlegging, utarbeidelse og evaluering av drift av virksomheten.

Pårørende har ofte inngående kjennskap til brukerens bakgrunn, ressurser og problemer og kan bidra med forslag til løsninger og formidle kunnskap (10). Helse og omsorgstjenesten skal også gjøre bruk av pårørendes erfaringer for å evaluere og korrigere tjenestene (9).

Brukermedvirkning er nødvendig for å kunne kartlegge behov og utfordringer og for sikre gode tjenester til personer med psykisk lidelse og/eller rusmiddelproblemer. Brukerne selv, pårørende og bruker- og pårørendeorganisasjoner har mye kunnskap om psykisk helse, rusmiddelproblemer, tjenester og brukernes behandlings- og oppfølgingsbehov. Deres erfaringskunnskap tilfører nye perspektiver og ideer til kvalitetsforbedring. Brukermedvirkning bidrar til bedre og mer målrettede tjenester ved at erfaringskunnskap og fagkunnskap ses i sammenheng (10).

Brukermedvirkning i psykisk helse- og rusarbeid, psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) er i dag allikevel lite systematisert, og er ofte ikke en innarbeidet del av det psykiske helsearbeidet og rusbehandlingen i norske kommuner og spesialisthelsetjenesten, hverken på individuelt nivå eller tjeneste- og systemnivå, og pasienter og brukere gir tilbakemelding om mangelfull innflytelse i behandlingen. Kunnskap om brukermedvirkning på ulike nivåer er både nødvendig og nyttig, og bør inn som en mer sentral del av både opplæring, utøvelse, utdanning og forskning (11).

En kunnskapsoppsummering om norske forhold (11) beskriver hvordan utviklingen mot mer kommunale tjenester også har medført en endring i synet på pasientrollen. Brukerne ble tidligere tilskrevet en passiv mottakerrolle, mens de nå er ansett som en aktiv deltager i behandlingen. Endringene medfører også at det er behov for mer kunnskap om brukermedvirkning og ulike tiltak som kan benyttes for å fremme brukermedvirkning.

Hvorfor er det viktig å utføre denne kunnskapsoppsummeringen?

Arbeidet med å utarbeide nasjonale anbefalinger på området er etterlengtet og etterspurt, samt et prioritert satsingsområde i Helsedirektoratet. Det er avgjørende å få en oversikt over ulike verktøy for, utfall av og utbredelse av brukermedvirkning på ulike felter i helsetjenesten, for å komme videre i arbeidet med disse anbefalingene.

Det er behov for å gjennomføre et forskningskart over hva som finnes av forskningsoversikter om effekter av brukermedvirkning på ulike nivåer innen psykisk helse og på rusfeltet. Informasjon om hva som er tilgjengelig forskning på feltet kan gi grunnlag for prioriteringer for videre forskning. Forskningen vil kunne være med på å danne et av flere kunnskapsgrunnlag for helsedirektoratets nasjonale anbefalinger på området.

Mål og problemstilling

Hensikten med denne kartleggingen, som presenteres i et forskningskart, er å få en oversikt over forskningen om effekter av brukermedvirkning i psykisk helse- og rusfeltet, samt å avdekke på hvilke områder forskningen er mangelfull. Forskningskartet skal omfatte forskning om brukermedvirkning på system, tjeneste og individnivå innen psykisk helse- og rusfeltet.

Metode

For å besvare oppdraget utarbeidet vi et forskningskart (12). Denne typen forskningskartlegging egner seg særlig godt til å identifisere kunnskapshull, da den forutsetter et forhåndsbestemt konseptuelt rammeverk for hvilket forskningstema og hvilke typer forskningsdesign som skal kartlegges. Metoden innebar systematiske litteratursøk hvor vi søkte i åtte databaser, utvelgelse av studier basert på forhåndsbestemte inklusjonskriterier og koding av inkluderte studier innenfor et forhåndsbestemt rammeverk (13, 14).

Prosjektplan

Vi avklarte prosjektplanen med oppdragsgiver før vi utførte oppsummeringen. Prosjektplanen er tilgjengelig fra: [https://www.fhi.no/content-assets/99c2fa72754c4c1aac2ce2a9f1d1365/prosjektplan-effekt-av-brukermedvirkning-psykisk-helse-og-rus.pdf](https://www.fhi.no/contentassets/99c2fa72754c4c1aac2ce2a9f1d1365/prosjektplan-effekt-av-brukermedvirkning-psykisk-helse-og-rus.pdf)

I prosjektplanen skrev vi at vi også skulle søke etter grå litteratur i norske, svenske og danske bibliotekataloger og Google, samt gjennomføre handsøk i referanselistene til relevante litteraturoversikter. Dette ble ikke gjennomført da vi ikke hadde kapasitet til det innenfor prosjektets ressursrammer. Vi identifiserte flere oversikter og grunnet tids og ressurs rammen inkluderte vi kun systematiske oversikter, og ikke primærstudier, i forskningskartet.

Inklusjonskriterier

Vi inkluderte kun systematiske oversikter i forskningskartet. For at en oversikt skal regnes som en systematisk oversikt må den ha klare inklusjon- og eksklusjonskriterier, være basert på et systematiske søk etter litteratur i minst tre databaser, samt ha vurdert den metodologiske kvaliteten i de inkluderte studiene.

Vi hadde følgende inklusjonskriterier:

Studiedesign	Systematiske oversikter som besvarer spørsmål om effekt.
Populasjon	Pasienter, brukere, tjenestemottakere, pårørende, verger, brukerorganisasjoner, tjenester og institusjoner innen psykisk helse-

	og rusfeltet. Vi inkluderte dermed personer som allerede er brukere av tjenester innen både kommunale tjenester, primær- og spesialisthelsetjenesten (rusmiddelproblemer og psykisk helse) eller pårørende/verger av disse. Dette gjelder også brukere under tvungen behandling.
Intervensjon	Brukermedvirkning (som beskrevet i bakgrunnen) på: 1) individnivå (slik som samvalg, individuell plan, motiverende intervju i noen former, fritt behandlingsvalg) 2) tjeneste-/systemnivå (slik som brukerutvalg, erfaringskonsultenter, brukerrepresentanter i tjenesteutvikling, brukerrepresentanter i forskning, pasient- og brukerundersøkelser)
Sammenligning	Ingen brukermedvirkning, eller andre former for brukermedvirkning.
Utfall	Alle utfall, presentert på hvilket nivå de tilhører og hvem de er målt på.
Publikasjonsår	2000-2020
Land	Ingen begrensninger
Språk	Alle språk er inkludert så lenge det fins sammendrag på engelsk eller et annet språk som beherskes av prosjektgruppen eller deres kollegaer. Dette inkluderer: norsk, svensk, dansk, tysk, fransk, spansk, portugisisk, italiensk

Eksklusjonskriterier

Vi ekskluderte følgende typer studier og publikasjoner:

- Studier uten intervensjoner
- Ikke-empiriske studier
- Studier som ikke oppfyller kravene til en systematisk oversikt

Litteratursøk

En bibliotekar (Lien Nguyen) utførte det systematiske litteratursøket etter publikasjoner i elektroniske databaser. Hun utarbeidet en søkestrategi basert på inklusjonskriteriene, og med en kombinasjon av emneord (for eksempel Mesh i MEDLINE) og tekstord som omfattet psykisk helse, rus og ulike former for brukermedvirkning (vedlegg 1). En annen bibliotekar (Gyri Hval) fagfellevurderte dette søket. Litteratursøket ble avgrenset til publiseringsår 2000 og senere. Det ble også brukt et metodefilter for systematiske oversikter. Vi søkte systematisk etter litteratur i følgende databaser:

- MEDLINE (OVID)
- APA PsycINFO (OVID)
- EMBASE (OVID)
- Cochrane Library [CDSR, CENTRAL] (Wiley)
- CINAHL (EBSCO)
- Web of Science Core Collection [SCI-EXPANDED & SSCI] (Clarivate)
- Epistemonikos

- SveMed+

Søket ble avsluttet i februar 2021. Referansene identifisert gjennom litteratursøket ble importert til referansehåndteringsverktøyet EndNote (15) for fjerning av dubletter.

Utvelging av oversikter

Vi importerte alle referansene fra EndNote til det digitale verktøyet EPPI-Reviewer (16). Vi benyttet funksjonen prioritert screening, som innebærer at EPPI-Reviewer - på bakgrunn av våre vurderinger- plasserer de antatt mest relevante oversiktene først i listen over referanser som skal leses. I EPPI-Reviewer vurderte to forskere i prosjektgruppen, uavhengig av hverandre, de mest relevante referansene basert på tittel og sammendrag i henhold til inklusjons- og eksklusjonskriteriene. Vi gjennomførte først en pilotundersøkelse der forskerteamet screenet de samme titlene og sammendragene, for så å drøfte oss fram til felles forståelse av hva som skulle inkluderes og ekskluderes.

Etter at relevansplatå ble nådd ble lite relevante referanser vurdert av én forsker. Det finnes per dags dato ingen fasit på hvor relevansplatået er. Relevansplatå ble her definert som det punktet hvor vi basert på algoritmene i maskinlæringen er rimelig sikre på at ikke flere enn 1% av de neste 100 referansene vil kunne inkluderes.

Sammendrag som ble vurdert som relevante ble innhentet i fulltekst. To forskere i prosjektgruppen leste publikasjonene, og uavhengig av hverandre vurderte de hvorvidt publikasjonene møtte inklusjonskriteriene. Dersom vi identifiserte oversikter som omhandlet generelle helsetilstander/kroniske sykdommer og brukermedvirkning inkluderte vi disse dersom over 50 % av studiene omhandlet populasjoner som møtte våre inklusjonskriterier og tematiserte dette. Eventuelle uenigheter i vurdering av tittel/abstrakt og fulltekster ble løst ved diskusjon.

Koding

Vi baserte uttrekk av informasjon om oversiktene på fulltekstene. For å gi hver enkelt oversikt faglige relevante merkelapper, tok vi utgangspunkt i inklusjonskriteriene våre og i samarbeid med oppdragsgiver utarbeidet vi et datauttrekksskjema i form av en kodebok som en del av prosjektet. Denne kodeboken ble ferdigstilt i tråd med tilbakemeldingene fra fagfellene samt etter at prosjektgruppen leste titler og abstrakter til de inkluderte oversiktene (dette for å få en bedre oversikt over relevante tiltak og utfall). Kodebok finnes i vedlegg 2. Vi satte opp et kodeverktøy i programvaren EPPI-Reviewer (16). Ved hjelp av denne programvaren ble hver oversikt kodet av én forsker og en annen forsker sjekket at kodingen stemte. Ved uenighet om kodingen drøftet vi oss fram til enighet.

Vurdering av risiko for systematiske skjevheter

På grunn av tidsrammene for prosjektet vurderte vi ikke risiko for systematiske skjevheter (metodisk kvalitet) i de inkluderte oversiktene.

Uthenting av data og presentasjon

Én medarbeider hentet ut data fra de inkluderte oversiktene og en annen kontrollerte dataene opp mot publikasjonen. Vi hentet ut følgende data: utgivelsesår for tidligste og siste inkluderte publikasjon, antall inkluderte studier, land, type tiltak, antall deltagere, populasjon, nivå for brukermedvirkning, aldersgruppe, setting, målgruppen (hvem sto for medvirkningen), og hvem utfall ble målt på. Vi løste uenigheter ved diskusjon innad i laget. Vi hentet ut forekomster av oversikter fordelt på de ulike kategoriene ved hjelp av frekvens- og krysstabellfunksjoner i EPPI-Reviewer (16). Frekvenstabellene lastet vi ned i Excel-tabeller som, og vi kopierte inn i rapporten.

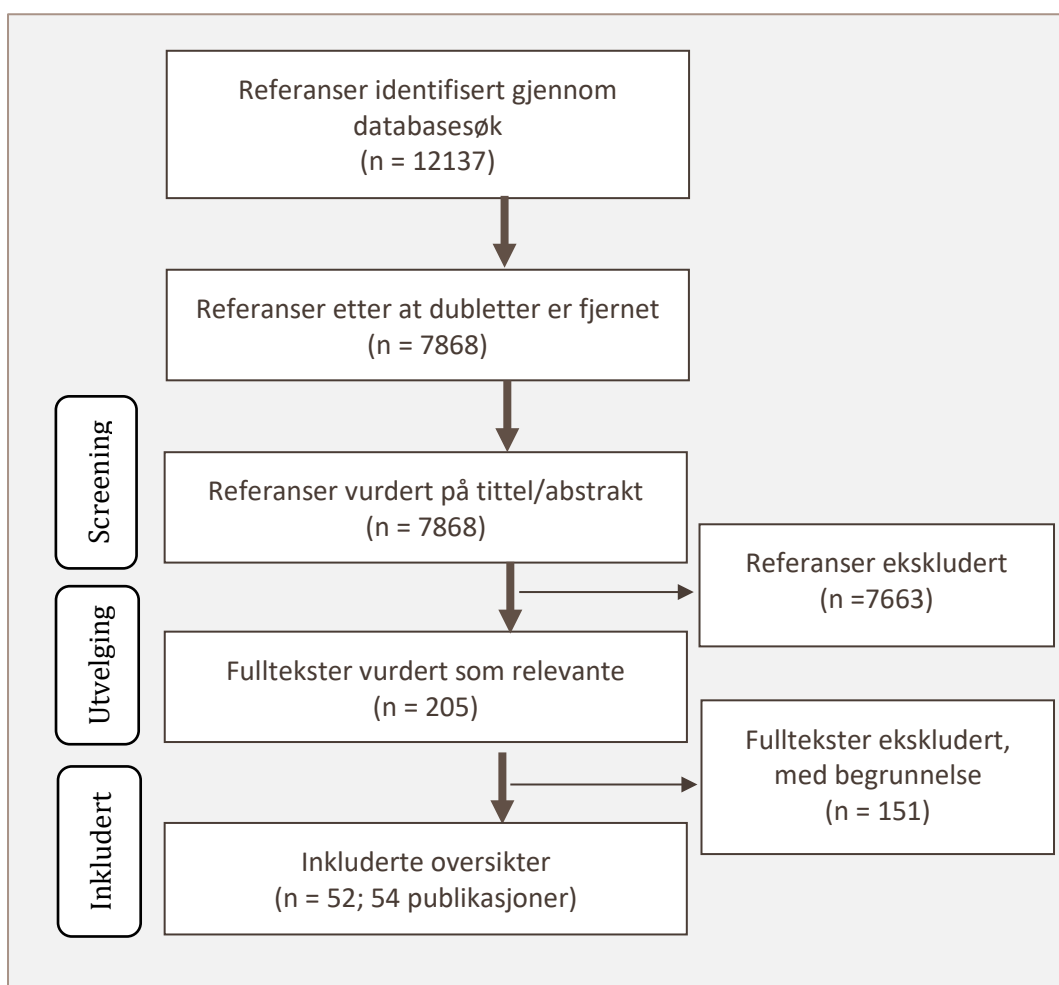
Digital formidlingsplattform

Prosjektets hovedleveranse er et nettbasert forskningskart. Vi eksporterte dataene fra EPPI-Reviewer i form av en .json-fil, som vi lastet opp i programvaren EPPI-Mapper. Herfra genererte vi en html-fil som, når den åpnes i Google Chrome, viser et interaktivt forskningskart. Tiltak og populasjon presenteres i hver sin akse i det interaktive, nettbaserte forskningskartet. Videre sorterte vi også oversiktene etter overordnet nivå (individ, tjeneste og systemnivå). Forskningskartet angir antall oversikter med den aktuelle kombinasjonen av tiltak og populasjon. Fargene og størrelsene på sirklene representerer henholdsvis antall oversikter og hvilket overordnet nivå de representerer for hver kombinasjon av tiltak og populasjon. Forskningskartet kan filtreres på målgruppe, aldersgruppe, setting m.m. Informasjonen vi har hentet ut fra oversiktene presenteres også i tekst og tabeller i rapporten.

Resultater

Resultater av litteratursøket og utvelgelse av oversikter

Databasesøkene ga 12137 treff før fjerning av dubletter (figur 1). Etter fjerning av dubletter satt vi igjen med 7868 referanser. Av disse ekskluderte vi 7663 referanser som åpenbart ikke oppfylte inklusjonskriteriene våre. Vi vurderte 205 publikasjoner i fulltekst, hvorav vi ekskluderte 151. Oversikt over ekskluderte studier som vi vurderte i fulltekst med begrunnelse for eksklusjon finnes i vedlegg 3. Vi inkluderte 52 oversikter fordelt på 54 publikasjoner (17-70).

Figur 1: Flytdiagram over utvelgelse av studier

Studiekarakteristika

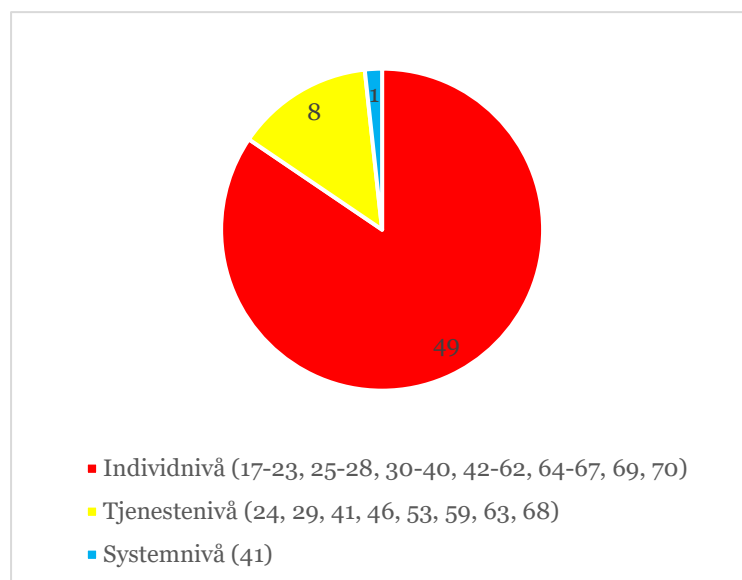
De inkluderte oversiktene inneholdt studier publisert mellom 1973-2018 fra Europa, Nord-Amerika, Sør-Amerika, Oceania, Asia og Afrika. Ettersom flere av oversiktene omhandlet flere typer tiltak, populasjoner, settinger og så videre, overstiger antall refererte oversikter innad i de enkelte kategoriene det totale antallet inkluderte oversikter i forskningskartet. For en overordnet oversikt over de inkluderte oversiktene, se vedlegg 4.

Oversiktens omfang

Oversiktene var av ulike omfang og fokus, og inkluderte fra to til 79 studier. Flere oversikter inkluderte flere publikasjoner fra samme studie. Måten dette omfanget ble omtalt og referert varierte også. Noen av oversiktene inkluderte også andre studiedesign enn effektstudier, så alle inkluderte studier var ikke nødvendigvis relevante for dette forskningskartet. I én oversikt (20) var det søkt etter, men ikke identifisert relevante effektstudier. Denne studien er likevel inkludert her fordi den illustrerer et kunnskaps-hull.

Tiltaksnivå

Det var stor overvekt av systematiske oversikter som omhandlet brukermedvirkning på individnivå. Vi identifiserte kun åtte oversikter som omhandlet brukermedvirkning på tjenestenivå, hvorav to (46, 59) omhandlet brukermedvirkning både på tjeneste og individnivå. Vi identifiserte kun én oversiktsartikkel som inkluderte studier som omhandlet brukermedvirkning på systemnivå (figur 2).

Figur 2: Antall oversikter fordelt på nivå

Populasjon

Hovedvekten av oversiktene omhandlet tiltak rettet mot personer med psykiske lidelser med en liten overvekt av alvorlige lidelser som schizofreni, psykoser og bipolare lidelser (tabell 2). Flere av oversiktene (n=8) omhandlet diagnoser med ulik alvorlighetsgrad og er derfor kodet som både alvorlige og milde/moderate psykiske lidelser. En rekke av oversiktene omhandlet også personer med demens. Vi identifiserte få oversikter med fokus på personer med rusmiddelproblemer. Forskningskartet kan filtreres på aldersgruppene barn/ungdom, voksne og eldre.

Tabell 2: Antall oversikter fordelt på populasjon

Populasjon	Antall oversikter	Referanse
Psykisk lidelse – alvorlige	19	22, 28, 30, 35, 36, 39, 40, 42, 51, 53, 54, 57, 58, 64-68, 70
Demens	17	18, 19, 24, 26, 29, 31, 33, 43, 45, 47, 48-50, 55, 56, 61, 62
Psykisk lidelse – milde/moderate	14	17, 20, 22, 23, 27, 32, 39, 40, 42, 46, 53, 64, 68, 70
Rusmiddelproblemer	8	21, 34, 38, 41, 42, 44, 59, 69
Rus og psykisk lidelse	3	37, 52, 63
Generell helse med deler rus og/eller psykisk lidelse	1	25
Psykisk utviklingshemming	1	60

Antall deltagere

Vi fant ikke entydige tall på totalt antall deltagere i alle de inkluderte oversiktene. Antallet ble rapportert til dels ulikt, også innad i oversiktene, og flere av oversiktene oppga ikke antall deltagere. Vi vil derfor henviser til de enkelte oversiktene for denne informasjonen.

Setting

Vi har valgt å fordele studienes setting inn i seks overordnede kategorier som tar utgangspunkt i det norske systemet. Dette var noe utfordrende da ulike land har forskjellig organisering av helse og støttesystemer. Det er viktig å merke seg at noen av studiene inkluderer flere settinger og er derfor listet opp under flere av kategoriene (tabell 3).

En av de hyppigst brukte settingene var poliklinisk behandling, altså behandlingstilbud som ikke krever innleggelse på institusjon. Videre foregikk en del av studiene i settinger tilsvarende primærhelsetjenesten. Dette omfatter helsetjenester som tilbyes til alle innbyggerne i kommunen og benevnes gjerne som førstelinjetjenester. Eksempler på primærhelsetjenesten er helsefremmede eller forebyggende tjenester, samt allmennlegetjeneste. Vi har valgt å plassere alle oversikter som omhandlet eldre på langtids hjem i kategorien «pleiehjem/hjem (privat)», dette uavhengig om det var private eller offentlige tjeneste. Denne settingen er også gjeldende for generelle tiltak som finner sted i hjemmet, slik som f.eks. tiltak i hjemmet til den eldre eller deres pårørende samt tiltak i fosterhjem for barn og unge. «Nærmiljøtiltak» er tiltak eller behandling som foregår i brukerens nærmiljø og tar høyde for de sosiale forholdene og normene i nærmiljøet. Slike tiltak er ofte lavterskeltak som ikke krever henvisninger fra helsetjenesten. Døgnbehandling er behandling på institusjon hvor brukeren bor/sover på institusjonen i en viss tidsperiode (både langtids og korttids). Settinger som ikke passet under de overnevnte ble samlet i kategorien «annet», vi har konkretisert settingen i disse studiene i en fotnote (tabell 3).

Tabell 3: Antall oversikter fordelt på setting

Setting	Antall	Referanser
Poliklinisk behandling	20	17, 21-23, 25, 30, 33-40, 42, 44, 46, 63, 67, 70
Primær-/kommunehelsetjeneste	20	20, 22, 25, 28, 33, 39, 41-43, 46, 52, 57, 58, 60, 63, 64, 66, 68-70
Nærmiljøtiltak	19	17, 27, 28, 33, 40-42, 45, 52, 54, 57, 58, 60, 61, 63-65, 68, 69
Pleiehjem/ hjem (privat)	18	18-20, 24, 26, 29, 31, 42, 43, 45, 47-50, 55, 56, 61, 62
Døgnbehandling	12	30, 35, 37, 38, 41, 43-45, 51, 54, 66, 70
Annet	9	41 ¹ , 53 ² , 54 ³ , 57 ⁴ , 58 ⁴ , 59 ⁵ , 63 ⁵ , 64 ² , 69 ⁶

1: Forskjellige russettinger 2: Utdanningsinstitusjon 3: Overgang mellom tjenester 4: statutory mental health services (lovpålagte tjenester) 5: På tvers av ulike tjenester 6: «Criminal justice system»

Tiltak

Vi fant en rekke forskjellige tiltak som vi har organisert i 25 ulike kategorier. De inkluderte oversiktene ble kategorisert etter tiltaket som var i fokus og tematisert i oversiktene. For noen av oversiktene var utfordrende å kategorisere ettersom de inkluderte studier av ulike typer tiltak. Dersom det var flere tiltak som utgjorde en vesentlig andel av de inkluderte studiene i oversikten, kodet vi oversikten med flere tiltak. Tabell 4 gir en overordnet oversikt. For en kort beskrivelse av de ulike tiltakene, samt informasjon om hvordan vi avgrenset enkelte av tiltakene, se vedlegg 5. For mer detaljert informasjon om de ulike tiltakene i forskningskartet, anbefaler vi å klikke på studiene sortert under det ønskelige tiltaket direkte i forskningskartet.

Tabell 4: Antall oversikter fordelt på type tiltak

Type tiltak	Antall	Referanser
Pasient- og personsentrert omsorg	10	19-21, 24, 29, 34, 47, 49, 50, 60
Forhåndssamtaler	8	18, 26, 28, 45, 55, 56, 61, 62
Samvalg	7	31, 35, 37, 38, 42, 44, 66
Likepersonsarbeid	6	27, 30, 57, 58, 64, 70
Case management	3	59, 69, 70
(Flexible) assertive community treatment (ACT/FACT)	3	52, 65, 69
Samarbeidsbaserte tjenester	3	17, 39, 68
Involvere familie i beslutninger på sykehjem	3	18, 55, 56
Systematisk bruk av tilbagemeldingsverktøy	3	22, 32, 40
Brukere i undervisning	2	53, 64
Beslutningsstøtte (verktøy)	2	33, 42
Brukermedvirkning - flere tilnærminger	2	41, 63
Pårørendeutdanning	2	18, 54
Annet	2	63 ⁷ , 64 ⁸
Kommunikasjonstrening	1	23
Pasientkontrakter	1	25
Brukerholdt informasjon	1	36
Familiesentrert omsorg	1	43
Pasientutdanning	1	54
Pasientrapporterte data (PROMs)	1	46
Dyadiske multikomponent-tiltak	1	48

Recovery orientert	1	67
Brukerorganisasjon/-utvalg	1	63
Motiverende intervju	1	21
Involvere pårørende i beslutninger	1	54
Kriseplan	1	51

7: Involvere brukere og pårørende i planlegging, monitorering og forskning på helsetjenester 8: Involvering av brukere i opplæring av personell og intervjuing av brukere for å evaluere tjenesten

Interaktivt forskningskart

Forskningskartet angir antall systematiske oversikter fordelt på ulike tiltak og populasjoner. Sirklene i forskningskartet viser antall systematiske oversikter med den aktuelle kombinasjonen av tiltak og populasjon. Fargene og størrelsene på sirklene representerer henholdsvis antall oversikter og hvilket overordnet nivå (individ, tjeneste eller systemnivå) de representerer (figur 3).

Figur 3: Interaktivt forskningskart som viser antall oversikter fordelt på tiltak og populasjon

Hvis man fører pekeren over én av rutene i kartet, vises en liste over antall oversikter per populasjon og tiltak fordelt på de ulike nivåene. Ved å klikke på denne listen kommer man til en referanseliste hvor man kan klikke seg videre til originalkilden. Det er også mulig å filtrere kartet på spesifikke målgrupper, alder, settinger, populasjon, tiltaksnivå og på hvilken gruppe utfallene er målt på. Forskningskartet er tilgjengelig her: <http://www.nornesk.no/forskningskart-brukermedvirkning/Forskningskart-brukermedvirkning-psykisk-helse-og-rusfeltet-2.html>

Diskusjon

Hovedfunn

Vi identifiserte 52 oversikter som møtte inklusjonskriteriene for denne studien. Hovedvekten av oversiktene omhandlet tiltak rettet mot personer med psykiske lidelser, samt flere som omhandlet demens. Vi identifiserte færre oversikter om tiltak rettet mot personer med rusmiddelproblemer. De aller fleste oversiktene fokuserte på brukermidvirkning på individnivå, men vi identifiserte også noen som tematiserte brukermidvirkning på tjenestenivå. Vi identifiserte kun én oversikter som inkluderte studier om brukermidvirkning på systemnivå. Fra de 52 identifiserte oversiktene kategoriserte vi 25 ulike tiltak. Disse ble kategorisert til seks ulike settinger, der polikliniske settinger og primær-/kommunehelsetjeneste utgjorde den største andelen.

Styrker og begrensninger ved dette forskningskartet

Styrkene ved dette forskningskartet er samarbeidet med oppdragsgiver og fageksperter om prosjektplanen, det systematiske og uttømmende litteratursøket, og den kvalitetssikrede prosessen med utvelgelse og kategorisering av studiene.

Brukermidvirkning er et omfattende felt, og det kan være utfordrende å trekke opp klare grenser. Dette kan ha resultert i utelatelse av oversikter eller inklusjon av oversikter noen ville mene ikke hører hjemme i denne kartleggingen. Særlig har det vært utfordrende å avklare om en del av tiltakene faktisk innebærer brukermidvirkning. Dette gjelder særlig samarbeidsbaserte tjenester, motiverende intervju, likepersonsarbeid og tiltak som skal bedre kommunikasjonsevner hos ansatte. Se vedlegg 5 for våre forklaringer og avveininger gjort i henhold til tiltak. Det var også noen utfordringer å trekke opp grenser for hvilke populasjoner som skulle inkluderes. I dialog med oppdragsgiver det ble det også besluttet å inkludere studier på personer med demens, fordi det ble ansett at tiltak rettet mot disse har en viss overføringsverdi inn mot psykiske lidelser. Demens har imidlertid blitt kategorisert som en egen populasjon for å gjøre det lettere å orientere seg i kartet.

En svakhet ved denne forskningskartleggingen er at vi ikke har vurdert den metodiske kvaliteten på oversiktene vi har inkludert, og vi kan derfor ikke si noe om hvilken tillit vi har til forskningen som foreligger. Vi har heller ikke inkludert resultatene fra oversiktsartiklene i denne kartleggingen. Kartleggingen gir således ikke svar på effekter av de ulike tiltakene eller sammenhenger og mulige årsaker til om tiltakene er effektive eller ikke.

I dette forskningskartet har vi kun inkludert systematiske oversikter som rapporterer om effekt av tiltak som har fokus på brukermedvirkning. Oversiktsartikler over kvalitative studier om erfaringer med brukermedvirkning ville også kunne gi verdifull kunnskap om ulike tiltak. Det er viktig å merke seg at det er mulig at det finnes et betydelig antall primærstudier på temaet som ikke er oppsummert i de inkluderte oversiktene.

Kunnskapshull

Vi identifiserte få oversikter om effekt av tiltak rettet mot personer med rusmiddelproblemer. Vi identifiserte kun noen få oversikter som tematiserte brukermedvirkning på tjenestenivå og kun én oversikt som inkluderer studier som tematiserer effekt av brukermedvirkning på systemnivå. Når det gjelder type tiltak var det flest oversikter som undersøkte tiltak hvor pasient/bruker sto for medvirkningen. Færre av tiltakene var rettet mot pårørende. Brukerorganisasjoners medvirkning var også lite tematisert i den identifiserte forskningen. Når det gjelder tiltak fant vi få studier på blant annet pasientutdanning, recovery-orienterte modeller, samt ACT/FACT-tilnærminger. Om vi hadde inkludert primærstudier i dette forskningskartet hadde vi sannsynligvis funnet mer forskning på også disse områdene.

Dette forskningskartet sier noe om det mangfold, volum og egenskaper ved forskningen som foreligger per i dag. Forskningskartet gir ingen sikre svar, men må sees som grunnlag for et videre arbeid. Dels kan systematisk utarbeidete forskningskart brukes til å identifisere kunnskapshull og definere behov for finansiering og igangsetting av nye primærstudier. Forskningskartet kan også brukes som et grunnlag for å planlegge og utarbeide systematiske oversikter om mer avgrensede problemstillinger.

Konklusjon

Det finnes et relativt bredt utvalg av oversikter over studier på effekt av ulike tiltak for brukermedvirkning innen psykisk helse- og rusfeltet. Det meste av forskningen vi har identifisert omhandler tiltak på individnivå hvor det er den enkeltes behandlingsløp som kan påvirkes. Vi identifiserte færre oversiktsstudier hvor brukermedvirkning har innflytelse på tjenestenivå, og kun én oversikt som inkluderer studier som tematiserer effekt av brukermedvirkning på systemnivå. De aller fleste av de identifiserte oversiktene omhandlet milde/moderate eller alvorlige psykiske lidelser – eller demens. Vi fant færre oversikter som tematiserte effekten av brukermedvirkning for personer med rusmiddelproblemer. Vi har ikke vurdert den metodiske kvaliteten på oversiktene vi har inkludert, og vi kan derfor ikke si noe om hvilken tillit vi har til forskningen som foreligger. I og med at vi ikke har inkludert primærstudier i forskningskartet, kan det tenkes at vi har gått glipp av noe informasjon om effekter av brukermedvirkning innen psykisk helse- og rusfeltet. Det kan videre påpekes at det er et behov for mer systematisk oppsummert oversikt over forskning om brukermedvirkning på tjeneste- og systemnivå på disse feltene.

Referanser

1. Helsenorge.no [lest 21. jan. 2021]
<https://www.helsenorge.no/rettigheter/brukermedvirkning/>
2. Helsedirektoratet [lest 21. jan. 2021]
<https://www.helsedirektoratet.no/tema/brukermedvirkning>
3. Helsebiblioteket.no [lest 21. jan. 2021]:
<https://www.helsebiblioteket.no/kvalitetsforbedring/brukermedvirkning/brukermedvirkning-pa-tre-ulike-niva>
4. Ådnanes, Marian, et al. "Pakkeforløp for psykisk helse og rus-fagfolks erfaringer første året." SINTEF-rapport 64 (2020).
5. Kurtze N, Meneses JF, Nguyen, L. Effekt av brukermedvirkning i institusjoner for barn og unge Systematisk litteratursøk med sortering. Folkehelseinstituttet, Avdeling for kunnskapsoppsummering i Kunnskapscenteret 2016.
6. Lov om helseforetak. [lest 21. jan. 2021] Tilgjengelig fra:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2001-06-15-93>
7. Lov om pasient- og brukerrettigheter, kap 3. [lest 21. jan. 2021] Tilgjengelig fra:
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63#KAPITTEL_3
8. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester mm. [lest 21. jan. 2021]
Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>
9. Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. [lest 21. jan. 2021] Tilgjengelig fra:
<https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2016-10-28-1250>
10. Sammen om mestring - Veileder i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne. Et verktøy for kommuner og spesialisthelsetjenesten. Veileder IS-2076
11. Klausen RK. Brukermedvirkning i psykisk helsearbeid En oppsummering av kunnskap. Omsorgsbiblioteket, Senter for omsorgsforskning, nord. Oppsummering nr 4 Mars 2016.
12. Campbell Collaboration. Evidence and gap maps. [lest 21. jan. 2021] Tilgjengelig fra: <https://campbellcollaboration.org/evidence-gap-maps.html>
13. White W, Albers B, Gaarder M, Kornør H, Littell J, Marshall Z, Matthew C, Pigott T, Snilstveit B, Waddington H, Welch V. Guidance for producing a Campbell evidence and gap map. Campbell Systematic Reviews. [lest 21. jan. 2021]
Tilgjengelig fra: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/cl2.1125>. 19 November 2020
14. Saran A, White H. 2018. Evidence and gap maps: a comparison of different approaches. Campbell Systematic Reviews, 14(1): 1-38.

15. <https://endnote.com/> [lest 21. jan. 2021]
16. Thomas J, Brunton J, Graziosi S. EPPI-Reviewer 4: software for research synthesis. EPPI-Centre Software. London: Social Science Research Unit, UCL Institute of Education. 2010. 2018.
17. Archer J, Bower P, Gilbody S, Lovell K, Richards D, Gask L, Dickens C, and Coventry P. 2012. "Collaborative care for depression and anxiety problems". *Cochrane Database of Systematic Reviews* 10:CD006525.
18. Backhaus R, Hoek L J. M, de Vries E, van Haastregt J C. M, Hamers J P. H, and Verbeek H. 2020. "Interventions to foster family inclusion in nursing homes for people with dementia: a systematic review". *BMC Geriatrics* 20(1):434.
19. Barbosa A, Sousa L, Nolan M, and Figueiredo D. 2015. "Effects of Person-Centered Care Approaches to Dementia Care on Staff: A Systematic Review". *American Journal of Alzheimer's Disease & Other Dementias* 30(8):713-22.
20. Barnett E R, Concepcion-Zayas M T, Zisman-Ilani Y, and Bellonci C. 2019. "Patient-centered psychiatric care for youth in foster care: a systematic and critical review". *Journal of Public Child Welfare* 13(4):462-489.
21. Barrio P, and Gual A. 2016. "Patient-centered care interventions for the management of alcohol use disorders: a systematic review of randomized controlled trials". *Patient preference & adherence* 10:1823-1845.
22. Bergman H, Kornør H, Nikolakopoulou A, Hanssen-Bauer K, Soares-Weiser K, Tollefsen T K, and Bjørndal A. 2018. "Client feedback in psychological therapy for children and adolescents with mental health problems". *Cochrane Database of Systematic Reviews* (8):.
23. Bhui K S, Aslam R W, Palinski A, McCabe R, Johnson M R, Weich S, Singh S P, Knapp M, Ardino V, and Szczepura A. 2015. "Interventions to improve therapeutic communications between Black and minority ethnic patients and professionals in psychiatric services: systematic review". *British Journal of Psychiatry* 207(2):95-103.
24. Blake D, Berry K, and Brown L J. E. 2020. "A systematic review of the impact of person-centred care interventions on the behaviour of staff working in dementia care". *Journal of Advanced Nursing* 76(2):426-444.
25. Bosch-Capblanch X, Abba K, Pictor M, and Garner P. 2007. "Contracts between patients and healthcare practitioners for improving patients' adherence to treatment, prevention and health promotion activities". *Cochrane Database of Systematic Reviews* (2) (no pagination)(CD004808):.
26. Bryant J, Turon H, Waller A, Freund M, Mansfield E, and Sanson-Fisher R. 2019. "Effectiveness of interventions to increase participation in advance care planning for people with a diagnosis of dementia: A systematic review". *Palliative Medicine* 33(3):262-273.
27. Burke Eilish, Pyle Melissa, Machin Karen, Varese Filippo, and Morrison Anthony P. 2019. "The effects of peer support on empowerment, self-efficacy, and internalized stigma: A narrative synthesis and meta-analysis". *Stigma and Health* 4(3):337-356.
28. Campbell L A, and Kisely S R. 2009. "Advance treatment directives for people with severe mental illness". *Cochrane Database of Systematic Reviews* (1):CD005963.
29. Chenoweth L, Stein-Parbury J, Lapkin S, Wang A, Liu Z, and Williams A. 2019. "Effects of person-centered care at the organisational-level for people with dementia. A systematic review". *PLoS ONE [Electronic Resource]* 14(2):e0212686.
30. Chien W T, Clifton A V, Zhao S, and Lui S. 2019. "Peer support for people with schizophrenia or other serious mental illness". *Cochrane Database of Systematic Reviews* 4:CD010880.

31. Daly R L, Bunn F, and Goodman C. 2018. "Shared decision-making for people living with dementia in extended care settings: a systematic review". *BMJ Open* 8(6):e018977.
32. Davidson K, Perry A, and Bell L. 2015. "Would continuous feedback of patient's clinical outcomes to practitioners improve NHS psychological therapy services? Critical analysis and assessment of quality of existing studies". *Psychology and psychotherapy* 88(1):21-37.
33. Davies N, Schiowitz B, Rait G, Vickerstaff V, and Sampson E L. 2019. "Decision aids to support decision-making in dementia care: a systematic review". *International Psychogeriatrics* 31(10):1403-1419.
34. Davis E L, Kelly P J, Deane F P, Baker A L, Buckingham M, Degan T, and Adams S. 2020. "The relationship between patient-centered care and outcomes in specialist drug and alcohol treatment: A systematic literature review". *Substance Abuse* 41(2):216-231.
35. Duncan E, Best C, and Hagen S. 2010. "Shared decision making interventions for people with mental health conditions". *Cochrane Database of Systematic Reviews* (1):CD007297.
36. Farrelly S, Brown G E, Flach C, Barley E, Laugharne R, and Henderson C. 2013. "User-held personalised information for routine care of people with severe mental illness". *Cochrane Database of Systematic Reviews* (10):.
37. Fisher A, Mills K, Teesson M, and Marel C. 2021. "Shared decision-making among people with problematic alcohol/other drug use and co-occurring mental health conditions: A systematic review". *Drug & Alcohol Review* 40(2):307-324.
38. Friedrichs A, Spies M, Harter M, and Buchholz A. 2016. "Patient Preferences and Shared Decision Making in the Treatment of Substance Use Disorders: A Systematic Review of the Literature". *PLoS ONE [Electronic Resource]* 11(1):e0145817.
39. Garcia M E, Ochoa-Frongia L, Moise N, Aguilera A, and Fernandez A. 2018. "Collaborative Care for Depression among Patients with Limited English Proficiency: a Systematic Review". *Journal of General Internal Medicine* 33(3):347-357.
40. Gondek D, Edbrooke-Childs J, Fink E, Deighton J, and Wolpert M. 2016. "Feedback from Outcome Measures and Treatment Effectiveness, Treatment Efficiency, and Collaborative Practice: A Systematic Review". *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research* 43(3):325-343.
41. Goodhew Mark, Stein-Parbury Jane, and Dawson Angela. 2019. "Consumer participation in drug treatment: a systematic review". *Drugs & Alcohol Today* 19(2):97-112.
42. Haarig Frederik, and Muhlig Stephan. 2015. "Conjoint analysis for measuring treatment preferences of patients with psychiatric disorders: A systematic literature review". *Zeitschrift fur Klinische Psychologie und Psychotherapie: Forschung und Praxis* 44(1):1-16.
43. Hao Zhichao, and Ruggiano Nicole. 2020. "Family-centeredness in dementia care: what is the evidence?". *Social Work in Health Care* 59(1):1-19.
44. Hell Morten Ellegaard, and Nielsen Anette Sogaard. 2020. "Does patient involvement in treatment planning improve adherence, enrollment and other treatment outcome in alcohol addiction treatment? A systematic review". *Addiction Research & Theory* :No Pagination Specified.
45. Kelly A J, Lockett T, Clayton J M, Gabb L, Kochovska S, and Agar M. 2019. "Advance care planning in different settings for people with dementia: A systematic review and narrative synthesis". *Palliative & Supportive Care* 17(6):707-719.
46. Kendrick Tony, El-Gohary Magdy, Stuart Beth, Gilbody Simon, Churchill Rachel, Aiken Laura, Bhattacharya Abhishek, Gimson Amy, Brütt Anna L, de Jong Kim,

- and Moore Michael. 2016. "Routine use of patient reported outcome measures (PROMs) for improving treatment of common mental health disorders in adults". *Cochrane Database of Systematic Reviews* 7(7):CD011119.
47. Kim S K, and Park M. 2017. "Effectiveness of person-centered care on people with dementia: a systematic review and meta-analysis". *Clinical Interventions In Aging* 12:381-397.
 48. Laver K, Milte R, Dyer S, and Crotty M. 2017. "A Systematic Review and Meta-Analysis Comparing Carer Focused and Dyadic Multicomponent Interventions for Carers of People With Dementia". *Journal of Aging & Health* 29(8):1308-1349.
 49. Li Junxin, and Porock Davina. 2014. "Resident outcomes of person-centered care in long-term care: A narrative review of interventional research". *International Journal of Nursing Studies* 51(10):1395-1415.
 50. Mohler R, Renom A, Renom H, and Meyer G. 2018. "Personally tailored activities for improving psychosocial outcomes for people with dementia in long-term care". *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2:CD009812.
 51. Molyneaux E, Turner A, Candy B, Landau S, Johnson S, and Lloyd-Evans B. 2019. "Crisis-planning interventions for people with psychotic illness or bipolar disorder: systematic review and meta-analyses". *BJPsych Open* 5(4):e53.
 52. Penzenstadler L, Soares C, Anci E, Molodynski A, and Khazaal Y. 2019. "Effect of Assertive Community Treatment for Patients with Substance Use Disorder: A Systematic Review". *European Addiction Research* 25(2):56-67.
 53. Perry J, Watkins M, Gilbert A, and Rawlinson J. 2013. "A systematic review of the evidence on service user involvement in interpersonal skills training of mental health students". *Journal of Psychiatric & Mental Health Nursing* 20(6):525-40.
 54. Petkari E, Kaselionyte J, Altun S, and Giacco D. 2020. "Involvement of informal carers in discharge planning and transition between hospital and community mental health care: A systematic review". *Journal of Psychiatric & Mental Health Nursing* 14:14.
 55. Petriwskyj A, Parker D, Robinson A, Gibson A, Andrews S, and Banks S. 2013. "Family involvement in decision making for people with dementia in residential aged care: A systematic review of quantitative and qualitative evidence". *Journal of Systematic Reviews and Implementation Reports* 11(7):131-282.
 56. Petriwskyj A, Gibson A, Parker D, Banks S, Andrews S, and Robinson A. 2014. "Family involvement in decision making for people with dementia in residential aged care: a systematic review of quantitative literature". *International Journal of Evidence-Based Healthcare* 12(2):64-86.
 57. Pitt V, Lowe D, Hill S, Prictor M, Hetrick S E, Ryan R, and Berends L. 2013a. "Consumer-providers of care for adult clients of statutory mental health services". *Cochrane Database of Systematic Reviews* (3):CD004807.
 58. Pitt Veronica Jean, Lowe Dianne, Prictor Megan, Hetrick Sarah, Ryan Rebecca, Berends Lynda, and Hill Sophie. 2013b. "A systematic review of consumer-providers' effects on client outcomes in statutory mental health services: The evidence and the path beyond". *Journal of the Society for Social Work and Research* 4(4):333-356.
 59. Rapp R C, Van Den Noortgate W, Broekaert E, and Vanderplasschen W. 2014. "The efficacy of case management with persons who have substance abuse problems: a three-level meta-analysis of outcomes". *Journal of consulting and clinical psychology* 82(4):605-18.
 60. Ratti V, Hassiotis A, Crabtree J, Deb S, Gallagher P, and Unwin G. 2016. "The effectiveness of person-centred planning for people with intellectual disabilities: A systematic review". *Research in Developmental Disabilities* 57:63-84.

61. Read Sheridan T, Toye Christine, and Wynaden Dianne. 2020. "The participation of people with dementia in the planning of their care and support: An integrative literature review". *Dementia* (14713012) 19(3):691-707.
62. Robinson L, Dickinson C, Rousseau N, Beyer F, Clark A, Hughes J, Howel D, and Exley C. 2012. "A systematic review of the effectiveness of advance care planning interventions for people with cognitive impairment and dementia". *Age & Ageing* 41(2):263-9.
63. Semrau M, Lempp H, Keynejad R, Evans-Lacko S, Mugisha J, Raja S, Lami-chhane J, Alem A, Thornicroft G, and Hanlon C. 2016. "Service user and caregiver involvement in mental health system strengthening in low- and middle-income countries: systematic review". *BMC Health Services Research* 16:79.
64. Simpson E L, and House A O. 2002. "Involving users in the delivery and evaluation of mental health services: systematic review". *BMJ* 325(7375):1265.
65. Smeerdijk M, Delespaul Phaeg, Keet I P. M, and Nugter M A. 2017. "[Using resource groups in assertive community treatment; literature review and recommendation]". *Tijdschrift voor Psychiatrie* 59(8):466-473.
66. Stovell D, Morrison A P, Panayiotou M, and Hutton P. 2016. "Shared treatment decision-making and empowerment-related outcomes in psychosis: systematic review and meta-analysis". *British Journal of Psychiatry* 209(1):23-8.
67. Thomas E C, Despeaux K E, Drapalski A L, and Bennett M. 2018. "Person-Oriented Recovery of Individuals With Serious Mental Illnesses: A Review and Meta-Analysis of Longitudinal Findings". *Psychiatric Services* 69(3):259-267.
68. Thota A B, Sipe T A, Byard G J, Zometa C S, Hahn R A, McKnight-Eily L R, Chapman D P, Abraido-Lanza A F, Pearson J L, Anderson C W, Gelenberg A J, Hennessey K D, Duffy F F, Vernon-Smiley M E, Nease D E, Jr , Williams S P, Community Preventive Services Task, and Force . 2012. "Collaborative care to improve the management of depressive disorders: a community guide systematic review and meta-analysis". *American Journal of Preventive Medicine* 42(5):525-38.
69. Vanderplasschen W, Rapp R C, De Maeyer J, and Van Den Noortgate W. 2019. "A Meta-Analysis of the Efficacy of Case Management for Substance Use Disorders: A Recovery Perspective". *Frontiers in psychiatry Frontiers Research Foundation* 10:186.
70. White S, Foster R, Marks J, Morshead R, Goldsmith L, Barlow S, Sin J, and Gillard S. 2020. "The effectiveness of one-to-one peer support in mental health services: a systematic review and meta-analysis". *BMC Psychiatry* 20 (1) (no pagination)(534):.

Vedlegg 1: Søkestrategi

Søkeresultater

Søkedato:07.02.2021

Søkeansvarlig: Lien Nguyen

Fagfelle vurdering: Gyri Hval

Database	Antall treff
Ovid MEDLINE(R) ALL 1946 to February 04, 2021	2930
APA PsycInfo 1806 to January Week 4 2021 [OVID]	1692
Embase 1974 to 2021 February 03 [OVID]	2173
Cochrane Database of Systematic Reviews [Cochrane Library]	176
Epistemonikos	2169
CINAHL [EBSCO]	446
SveMed+ [Karolinska Institutet]	9
Web of Science Core Collection [Clarivate]	2542
Totalt til importert til EndNote	12 137
Totalt etter dublettkontroll i EndNote	7991

Søkestrategier

Database: MEDLINE

#	Searches	Results
1	exp Mental Disorders/	1268911
2	exp Substance-Related Disorders/	283493
3	mental health services/	34866
4	Community Mental Health Services/	18681
5	Substance Abuse Treatment Centers/	5326
6	Mentally Ill Persons/	6229
7	Mental Patients/	6229
8	Alcoholics/	852
9	Drug Users/	3281

10 (((Mental* or psychiatric) adj (disorder* or ill*)) or Substance-Related-Disorder*
or ((alcohol or drug or opioid* or substance*) adj3 (abuse* or depend* or disorder* or misus* or rehab* or treatment* or use* or using)) or alcoholism* or addiction* or mental health).ti,ab,kf. 657257

11 or/1-10 1680034

12 Patient Participation/ 26693

13 Patient-Centered Care/ 20227

14 Decision Making/ 97492

15 Decision Making, Shared/ 728

16 Community Participation/ 17495

17 decision support techniques/ 20907

18 therapeutic alliance/ 210

19 empowerment/ 358

20 professional-patient relations/ 27499

21 nurse-patient relations/ 35576

22 physician-patient relations/ 73516

23 (((client? or consumer* or patient* or person? or user* or carer? or caregiver* or famil* or parent?) adj4 (centered* or centred* or choice* or collabor* or empower* or engag* or expectation* or involv* or judgement* or mediated or oriented or participat* or preference* or voice*)) or ((client? or consumer* or patient* or person? or user*) adj driven) or (shared adj2 decision) or co-product* or coproduct* or co-creat* or cocreat* or co-design* or codesign* or co-opt* or coopt* or ((Treatment or therapeutic) adj (alliance* or engagement)) or recovery oriented or ((Public or citizen) adj4 (involvement* or participation* or engagement*)) or (stakeholder* adj4 (consult* or collabor* or engag* or involv* or participat*))).ti,ab,kf. 339593

24 or/12-23 589084

25 11 and 24 73205

26 Meta-Analysis/ 126485

27 Meta-Analysis as Topic/ 18953

28 Systematic Reviews as Topic/ 4635

29 Systematic Review.pt. 145321

30 ((systematic* adj2 (overview or review* or search*)) or meta anal* or metaanal* or meta regression* or meta review* or umbrella review* or "overview of reviews" or "review of reviews" or (evidence* adj2 synth*) or synthesis review*).ti,ab,kf. 333616

31 Review.pt. and (pubmed or medline).ab. 138033

32 or/26-31 415346

33 25 and 32 3083

34 exp animals/ not humans.sh. 4787332

35 (news or editorial or comment).pt. 1465497

36 33 not (34 or 35) 3066

37 limit 36 to yr="2000-current" 2993

38 remove duplicates from 37 2930

Database: APA PsycInfo

#	Searches	Results
1	exp mental disorders/	876852
2	mental health services/	35172
3	community mental health services/	7716
4	exp community mental health centers/	2812
5	public mental health/	827
6	exp addiction treatment/	34459
7	Psychiatric Patients/	28769
8	"substance related and addictive disorders"/	11
9	(((Mental* or psychiatric) adj (disorder* or ill*)) or Substance-Related Disorder* or ((alcohol or drug or opioid* or substance*) adj3 (abuse* or depend* or disorder* or misus* or rehab* or treatment* or use* or using)) or alcoholism* or addiction* or mental health).ti,ab,id.	497782
10	or/1-9	1137949
11	client participation/	2383
12	patient centered care/	262
13	decision making/	75947
14	cooperation/	15128
15	Collaboration/	11319
16	involvement/	6906
17	participation/	8089
18	empowerment/	7973
19	community involvement/	5122
20	therapeutic alliance/	5154
21	Group Decision Making/	3243
22	(((client? or consumer* or patient* or person? or user* or carer? or caregiver* or famil* or parent?) adj4 (centered* or centred* or choice* or collabor* or empower* or engag* or expectation* or involv* or judgement* or mediated or oriented or participat* or preference* or voice*)) or ((client? or consumer* or patient* or person? or user*) adj driven) or co-product* or coproduct* or co-creat* or cocreat* or co-design* or codesign* or co-opt* or coopt* or ((Treatment or therapeutic) adj (alliance* or engagement)) or recovery oriented or ((Public or citizen) adj4 (involvement* or participation* or engagement*)) or (stakeholder* adj4 (consult* or collabor* or engag* or involv* or participat*))).ti,ab,id.	153989
23	or/11-22	270351
24	10 and 23	56164
25	("0830" or "1200").md. [note: Systematic Review; Meta Analysis]	47341
26	"Systematic Review"/	516
27	Meta Analysis/	4900
28	((systematic* adj2 (overview or review* or search*)) or meta anal* or metaanal* or meta regression* or meta review* or umbrella review* or "overview of reviews" or "review of reviews" or (evidence* adj2 synth*) or synthesis review*).ti,ab,id.	69541

29 review.ti,ab. and (pubmed or medline).ab. 20016
 30 or/25-29 79877
 31 24 and 30 1744
 32 (news or editorial or comment).dt. 44195
 33 31 not 32 1731
 34 limit 33 to yr="2000-current" 1694
 35 remove duplicates from 34 1692

Database: Embase

Searches Results

1 exp *mental disease/ 1393645
 2 *substance abuse/ 18853
 3 exp *drug dependence/ 143906
 4 *mental health service/ 28023
 5 *community mental health service/ 108
 6 *drug dependence treatment/ or *methadone treatment/ or *opiate substitution
 treatment/ 7719
 7 *mental patient/ 8467
 8 (((Mental* or psychiatric) adj (disorder* or ill*)) or Substance-Related Disorder*
 or ((alcohol or drug or opioid* or substance*) adj3 (abuse* or depend* or disorder*
 or misus* or rehab* or treatment* or use* or using)) or alcoholism* or ad-
 diction* or mental health).ti,ab,kw. 871819
 9 or/1-8 1989551
 10 *patient participation/ 10082
 11 *patient decision making/ 2273
 12 *shared decision making/ 2481
 13 *family decision making/312
 14 *decision making/ 62817
 15 *community participation/ 1021
 16 *decision support system/ 10924
 17 *therapeutic alliance/ 267
 18 *professional-patient relationship/ 1358
 19 *doctor patient relationship/ 1338
 20 *nurse patient relationship/ 16836
 21 *therapeutic alliance/ 267
 22 *empowerment/ 2286
 23 (((client? or consumer* or patient* or person? or user* or carer? or caregiver* or
 famil* or parent?) adj4 (centered* or centred* or choice* or collabor* or em-
 power* or engag* or expectation* or involv* or judgement* or mediated or ori-
 ented or participat* or preference* or voice*)) or ((client? or consumer* or pa-
 tient* or person? or user*) adj driven) or (shared adj2 decision) or co-product*
 or coproduct* or co-creat* or cocreat* or co-design* or codesign* or co-opt* or
 coopt* or ((Treatment or therapeutic) adj (alliance* or engagement)) or recov-

ery oriented or ((Public or citizen) adj4 (involvement* or participation* or en-
 gagement*)) or (stakeholder* adj4 (consult* or collabor* or engag* or involv*
 or participat*))).ti,ab,kw. 490234
 24 or/10-23 582200
 25 9 and 24 64737
 26 Meta Analysis/ 207478
 27 "meta analysis (topic)"/ 44306
 28 Systematic Review/ 282007
 29 "systematic review (topic)"/ 25851
 30 ((systematic* adj2 (overview or review* or search*)) or meta anal* or metaanal*
 or meta regression* or meta review* or umbrella review* or "overview of re-
 views" or "review of reviews" or (evidence* adj2 synth*) or synthesis re-
 view*).ti,ab,kw. 423654
 31 Review.pt. and (pubmed or medline).ab. 133226
 32 or/26-31 588923
 33 25 and 32 3521
 34 (exp animals/ or exp invertebrate/ or animal experiment/ or animal model/ or
 animal tissue/ or animal cell/ or nonhuman/) not (human/ or normal human/
 or human cell/) 6637607
 35 (news or editorial or comment).pt. 683910
 36 33 not (34 or 35) 3508
 37 limit 36 to yr="2000-current" 3425
 38 limit 37 to embase 2173

Database: Cochrane Database of Systematic Reviews

ID	Search	Hits
#1	[mh "Mental Disorders"]	73817
#2	[mh "Substance-Related Disorders"]	15138
#3	[mh ^"mental health services"]	652
#4	[mh ^"Community Mental Health Services"]	732
#5	[mh ^"Substance Abuse Treatment Centers"]	348
#6	[mh ^"Mentally Ill Persons"]	52
#7	[mh ^"Mental Patients"]	52
#8	[mh ^Alcoholics]	9
#9	[mh ^"Drug Users"]	112
#10	(((Mental* or psychiatric) NEXT (disorder* or ill*)) or Substance-Related-Disor- der* or ((alcohol or drug or opioid* or substance*) NEAR/3 (abuse* or depend* or disorder* or misus* or rehab* or treatment* or use* or using)) or alcohol- ism* or addiction* or mental NEXT health):ti,ab,kw	114548
#11	{or #1-#10}	156012
#12	[mh ^"Patient Participation"]	1387
#13	[mh ^"Patient-Centered Care"]	616
#14	[mh ^"Decision Making"]	2125
#15	[mh ^"Decision Making, Shared"]	26
#16	[mh ^"Community Participation"]	286

32

- #17 [mh ^"decision support techniques"] 814
 #18 [mh ^"therapeutic alliance"] 32
 #19 [mh ^empowerment] 24
 #20 [mh ^"professional-patient relations"] 767
 #21 [mh ^"nurse-patient relations"] 392
 #22 [mh ^"physician-patient relations"] 1397
 #23 (((client? or consumer* or patient* or person? or user* or carer? or caregiver* or famil* or parent?) NEAR/4 (centered* or centred* or choice* or collabor* or empower* or engag* or expectation* or involv* or judgement* or mediated or oriented or participat* or preference* or voice*)) or ((client? or consumer* or patient* or person? or user*) NEXT driven) or (shared NEAR/2 decision) or co-product* or coproduct* or co-creat* or cocreat* or co-design* or codesign* or co-opt* or coopt* or ((Treatment or therapeutic) NEXT (alliance* or engagement)) or recovery-oriented or ((Public or citizen) NEAR/4 (involvement* or participation* or engagement*)) or (stakeholder* NEAR/4 (consult* or collabor* or engag* or involv* or participat*))) :ti,ab,kw 57833
 #24 {or #12-#23} 61712
 #25 #11 and #24 with Cochrane Library publication date Between Jan 2000 and Feb 2021, in Cochrane Reviews 176 #24 #10 and #23 with Cochrane Library publication date Between Jan 2000 and Feb 2021, in Cochrane Reviews 176

Database: Epistemonikos

Avgrensninger: Systematic Reviews :1984, Structured Summary: 10, Broad Synthesis: 6, Årstell: 2000-2021

Søk 1:

[Title:] Client OR clients OR consumer* OR patient* OR person OR persons OR user OR users OR carer OR carers OR caregiver* OR famil* OR parent OR parents OR stakeholder*

AND

[Title:] centered* OR centred* OR choice* OR collabor* OR empower* OR engag* OR expectation* OR involv* OR judgement* OR mediated OR oriented OR participat* OR preference* OR voice* OR driven OR co-product* OR coproduc* OR co-creat* OR cocreat* OR co-design* OR codesign* OR co-opt* OR coopt*

OR

[Title/Abstract:] "shared decision making" OR "supported decision making" OR "recovery oriented" OR "therapeutic alliance" OR "therapeutic alliances" OR "treatment alliance" OR "treatment alliances" OR "therapeutic engagement" OR "treatment engagement"

Søk 2:

[Title/Abstract:] "mental health" OR "mental illness" OR "mental illnesses" OR "mentally ill" OR "mental disorder" OR "mental disorders" OR "psychiatric illness" OR "psychiatric illnesses" OR "psychiatric disorder" OR "psychiatric disorders" OR

"substance abuse" OR "substance abusers" OR "substance related" OR "drug abuse" OR "drug abusers" OR alcohol* OR opioid* OR addiction*

Søk 3:

[Bruk: Søk 1 AND [in builder] Søk 2]

(title:(("mental health" OR "mental illness" OR "mental illnesses" OR "mentally ill" OR "mental disorder" OR "mental disorders" OR "psychiatric illness" OR "psychiatric illnesses" OR "psychiatric disorder" OR "psychiatric disorders" OR "substance abuse" OR "substance abusers" OR "substance related" OR "drug abuse" OR "drug abusers" OR alcohol* OR opioid* OR addiction*)) OR abstract:(("mental health" OR "mental illness" OR "mental illnesses" OR "mentally ill" OR "mental disorder" OR "mental disorders" OR "psychiatric illness" OR "psychiatric illnesses" OR "psychiatric disorder" OR "psychiatric disorders" OR "substance abuse" OR "substance abusers" OR "substance related" OR "drug abuse" OR "drug abusers" OR alcohol* OR opioid* OR addiction*)) AND (title:(title:(Client OR clients OR consumer* OR patient* OR person OR persons OR user OR users OR carer OR carers OR caregiver* OR famil* OR parent OR parents OR stakeholder*)) AND title:(centered* OR centred* OR choice* OR collabor* OR empower* OR engag* OR expectation* OR involv* OR judgement* OR mediated OR oriented OR participat* OR preference* OR voice* OR driven OR co-product* OR coproduc* OR co-creat* OR cocreat* OR co-design* OR codesign* OR co-opt* OR coopt*)) OR (title:(("shared decision making" OR "supported decision making" OR "recovery oriented" OR "therapeutic alliance" OR "therapeutic alliances" OR "treatment alliance" OR "treatment alliances" OR "therapeutic engagement" OR "treatment engagement")) OR abstract:(("shared decision making" OR "supported decision making" OR "recovery oriented" OR "therapeutic alliance" OR "therapeutic alliances" OR "treatment alliance" OR "treatment alliances" OR "therapeutic engagement" OR "treatment engagement")))) OR abstract:(title:(Client OR clients OR consumer* OR patient* OR person OR persons OR user OR users OR carer OR carers OR caregiver* OR famil* OR parent OR parents OR stakeholder*)) AND title:(centered* OR centred* OR choice* OR collabor* OR empower* OR engag* OR expectation* OR involv* OR judgement* OR mediated OR oriented OR participat* OR preference* OR voice* OR driven OR co-product* OR coproduc* OR co-creat* OR cocreat* OR co-design* OR codesign* OR co-opt* OR coopt*)) OR (title:(("shared decision making" OR "supported decision making" OR "recovery oriented" OR "therapeutic alliance" OR "therapeutic alliances" OR "treatment alliance" OR "treatment alliances" OR "therapeutic engagement" OR "treatment engagement")) OR abstract:(("shared decision making" OR "supported decision making" OR "recovery oriented" OR "therapeutic alliance" OR "therapeutic alliances" OR "treatment alliance" OR "treatment alliances" OR "therapeutic engagement" OR "treatment engagement"))))

Database: CINAHL

#	Query	Results
S1	(MH "Mental Disorders+")	577,568
S2	(MH "Substance Use Disorders+")	165,987
S3	(MH "Mental Health Services+")	81,863

S4 (MH "Community Mental Health Services") 9,825

S5 (MH "Psychiatric Nursing+") or (MH "Psychiatric Patients+") 33,242

S6 (MH "Substance Abuse") 31,431

S7 (MH "Substance Abusers") OR (MH "Alcoholics") 6,834

S8 (MH "Substance Dependence") 9,758

S9 (MH "Substance Use Rehabilitation Programs+") 13,854

S10 TI ((((Mental* or psychiatric) W0 (disorder* or ill*)) or Substance-Related Disorder* or ((alcohol or drug or opioid* or substance*) N2 (abuse* or depend* or disorder* or misus* or rehab* or treatment* or use* or using)) or alcoholism* or addiction* or mental health)) OR AB ((((Mental* or psychiatric) W0 (disorder* or ill*)) or Substance-Related Disorder* or ((alcohol or drug or opioid* or substance*) N2 (abuse* or depend* or disorder* or misus* or rehab* or treatment* or use* or using)) or alcoholism* or addiction* or mental health)) OR SU ((((Mental* or psychiatric) W0 (disorder* or ill*)) or Substance-Related Disorder* or ((alcohol or drug or opioid* or substance*) N2 (abuse* or depend* or disorder* or misus* or rehab* or treatment* or use* or using)) or alcoholism* or addiction* or mental health)) 408,768

S11 S1 OR S2 OR S3 OR S4 OR S5 OR S6 OR S7 OR S8 OR S9 OR S10 798,808

S12 (MH "Patient Centered Care") 31,371

S13 (MH "Decision Making") 51,296

S14 (MH "Decision Making, Patient") 15,216

S15 (MH "Decision Making, Shared") 1,930

S16 (MH "Stakeholder Participation") 1,279

S17 (MH "Empowerment") 14,221

S18 (MH "Consumer Participation") 20,833

S19 (MH "Professional-Patient Relations") 33,406

S20 (MH "Nurse-Patient Relations") 27,529

S21 (MH "Physician-Patient Relations") 33,484

S22 (MH "Professional-Client Relations+") 7,816

S23 (MH "Professional-Family Relations") 16,838

S24 TI ((((client# or consumer* or patient* or person# or user* or carer# or caregiver* or famil* or parent#) N3 (centered* or centred* or choice* or collabor* or empower* or engag* or expectation* or involv* or judgement* or mediated or oriented or participat* or preference* or voice*)) or ((client# or consumer* or patient* or person# or user*) W0 driven) or (shared N1 decision) or co-product* or coproduct* or co-creat* or cocreat* or co-design* or codesign* or co-opt* or coopt* or ((Treatment or therapeutic) W0 (alliance* or engagement)) or recovery-oriented or ((Public or citizen) N3 (involvement* or participation* or engagement*)) or (stakeholder* N3 (consult* or collabor* or engag* or involv* or participat*)))) OR AB ((((client# or consumer* or patient* or person# or user* or carer# or caregiver* or famil* or parent#) N3 (centered* or centred* or choice* or collabor* or empower* or engag* or expectation* or involv* or judgement* or mediated or oriented or participat* or preference* or voice*)) or ((client# or consumer* or patient* or person# or user*) W0 driven) or (shared N1 decision) or co-product* or coproduct* or co-creat* or cocreat*

- or co-design* or codesign* or co-opt* or coopt* or ((Treatment or therapeutic) W0 (alliance* or engagement)) or recovery-oriented or ((Public or citizen) N3 (involvement* or participation* or engagement*)) or (stakeholder* N3 (consult* or collabor* or engag* or involv* or participat*))) OR SU ((((client# or consumer* or patient* or person# or user* or carer# or caregiver* or famil* or parent#) N3 (centered* or centred* or choice* or collabor* or empower* or engag* or expectation* or involv* or judgement* or mediated or oriented or participat* or preference* or voice*)) or ((client# or consumer* or patient* or person# or user*) W0 driven) or (shared N1 decision) or co-product* or coproduct* or co-creat* or cocreat* or co-design* or codesign* or co-opt* or coopt* or ((Treatment or therapeutic) W0 (alliance* or engagement)) or recovery-oriented or ((Public or citizen) N3 (involvement* or participation* or engagement*)) or (stakeholder* N3 (consult* or collabor* or engag* or involv* or participat*))))24 154,306
- S25 S12 OR S13 OR S14 OR S15 OR S16 OR S17 OR S18 OR S19 OR S20 OR S21 OR S22 OR S23 OR S24 342,800
- S26 S11 AND S25 59,207
- S27 (MH "Literature Review") OR (MH "Scoping Review") OR (MH "Meta Analysis") OR (MH "Meta Synthesis") OR (PT meta analysis) OR (PT systematic review) OR (PT review) 454,179
- S28 TX (((systematic* or literature) N2 (overview or review* or search*)) or meta-anal* or metaanal* or meta-regression* or meta-review* or umbrella-review* or "overview of reviews" or "review of reviews" or (evidence* N1 synth*) or synthesis-review*) 280,988
- S29 S27 OR S28 564,532
- S30 S26 AND S29 6,006
- S31 S26 AND S29 [Limiters - Exclude MEDLINE records; Published Date: 20200101-20210231] 446

Database: Web of Science

Avgrensninger: Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI Timespan=2000-2021

- # 1 TOPIC: (((Mental* or "psychiatric") NEAR/0 (disorder* or ill*)) or Substance-Related-Disorder* or ("alcohol" or "drug" or opioid* or substance*) NEAR/2 (abuse* or depend* or disorder* or misus* or rehab* or treatment* or use* or "using")) or alcoholism* or addiction* or "mental health") 685,750
- # 2 TOPIC: (((client\$ or consumer* or patient* or person\$ or user* or carer\$ or caregiver* or famil* or parent\$) NEAR/3 (centered* or centred* or choice* or collabor* or empower* or engag* or expectation* or involv* or judgement* or "mediated" or "oriented" or participat* or preference* or voice*)) or ((client\$ or consumer* or patient* or person\$ or user*) NEAR/0 "driven") or ("shared" NEAR/1 "decision") or co-product* or coproduct* or co-creat* or cocreat* or co-design* or codesign* or co-opt* or coopt* or ("Treatment" or "therapeutic") NEAR/0 (alliance* or "engagement")) or "recovery-oriented" or

- ((("Public" or "citizen") NEAR/3 (involvement* or participation* or engagement*)) or (stakeholder* NEAR/3 (consult* or collabor* or engag* or involv* or participat*)))) 374,885
- # 3 TOPIC: (((systematic* or "literature") NEAR/2 ("overview" or review* or search*)) or meta-anal* or metaanal* or meta-regression* or meta-review* or umbrella-review* or "overview of reviews" or "review of reviews" or (evidence* NEAR/1 synth*) or synthesis-review*)) 745,082
- # 4 #3 AND #2 AND #1 2,542

Database: SveMed+

Avgrensninger: Dokumenttype: Systematiske oversikter og metaanalyser

	Söksträng	Antal träffar
1	noexp:"Patient Participation"	816
2	noexp:"Decision Making, Shared"	1
3	noexp:"Community Participation"	153
4	noexp:"therapeutic alliance"	4
5	exp:"professional-patient relations"	4879
6	"shared decision making" OR "supported decision making" OR "recovery oriented" OR "therapeutic alliance" OR "therapeutic alliances" OR "treatment alliance" OR "treatment alliances" OR "therapeutic engagement" OR "treatment engagement"	7
7	Brugerinddragelse* OR patientinddragelse* OR delaktig* OR patientinvolvering* OR brukermedvirkning OR pasientmedvirkning OR erfaringskonsulent* OR samvalg OR brukersentrert OR brukerinnyttelse* OR brukerorientert* OR personsentrert OR personcentrerat	2819
8	#1 OR #2 OR #3 OR #4 OR #5 OR #6 OR #7	7290
9	#1 OR #2 OR #3 OR #4 OR #5 OR #6 OR #7 Limits: doctype:"översikt"	464
10	#1 OR #2 OR #3 OR #4 OR #5 OR #6 OR #7 Limits: doctype:"översikt" AND doctype:"systematisk"	9

Vedlegg 2: Datauttrekk og kodebok

Følgende kodebok, ble brukt til datauttrekk og koding til forskningskartet i EPPI.

- Antall inkluderte studier i oversikten
- Publikasjonsspenn
- Land
- Type tiltak*
(*skriv inn manuelt*)
 - Likepersonsarbeid (peer-support)
 - Brukere i undervisning/som undervisere
 - Samarbeidsbaserte tjenester (collaborative care)
 - Familieinkludering i beslutninger på sykehjem
 - Pasientsentrert omsorg/behandling
 - Systematisk bruk av tilbakemeldingsverktøy (client feedback)
 - Samvalg (shared decision-making)
 - Kommunikasjonstrening
 - Pasientkontrakter
 - Forhåndssamtaler (advance care planning)
 - Beslutningshjelp (verktøy)
 - Brukerholdt informasjon
 - Brukermedvirkning (favner ulike typer medvirkning)
 - Familiesentrert behandling
 - Pasientutdanning
 - Patient reported outcome measures (PROMs)
 - Dyadiske multikomponent-tiltak
 - Case management
 - (Flexible) assertive community treatment (ACT/FACT)
 - Recovery orientert
 - Brukerorganisasjon/-utvalg
 - Motiverende intervju
 - Annet
 - Pårørendeutdanning
 - Pårørendeinkludering i beslutninger
 - Kriseplan (crisis-planning intervention)

- Antall deltagere
- Populasjon
 - Rus
 - Rus og psykisk lidelse/mental helse
 - Generelt med deler rus/psyk
 - Demens
 - Psykisk lidelse/mental helse - milde/moderate
 - Psykisk lidelse/mental helse - alvorlige
 - Psykisk utviklingshemming/intellectual disability
- Nivå
 - Individ
 - Tjeneste
 - System
- Alder
 - Barn/ungdom
 - Voksne
 - Eldre
 - Ikke spesifisert
- Setting
 - Poliklinisk behandling
 - Døgnbehandling
 - Primær-/kommunehelsetjeneste
 - Nærmiljøtiltak (community treatment)
 - Pleiehjem/hjem (privat)
 - Annet
- Målgruppe
 - Pasienten/klient/bruker
 - Pårørende
 - Brukerorganisasjon/-utvalg
- Utfall mål på hvilken gruppe?
 - Bruker
 - Pårørende
 - Stab/ansatte
 - Institusjon/tjeneste osv (feks innsparing)
 - "Samfunn" - feks økonomi - kost/nytte

Vedlegg 3: Relevante ekskluderte studier lest i fulltekst

De ekskluderte studiene er listet etter hovedgrunn til eksklusjon, og for flere av studiene var det flere av kriteriene de ikke nådde opp på, og de kunne dermed vært kodet med flere av disse eksklusjonsgrunnene. Ekskluderte oversikter (n = 151) med begrunnelse etter fulltekstgjennomgang.

Ikke systematisk oversikt (n = 70)

Ballester Gil De Pareja, M, Ramos Vidal and C ; Rodriguez M N; Marques Mateu ; M J ; Santiago Alfaro ; C ; Munarriz Ferrandis ; M ;. 2009. "Severely mentally ill people teaching Mental health professionals. A review of the literature. [Spanish]". *Archivos de Psiquiatria* 72(1-4):14-27.

Craven M A and Bland R. 2006. "Better practices in collaborative mental health care: an analysis of the evidence base". *Canadian Journal of Psychiatry - Revue Canadienne de Psychiatrie* 51(6 Suppl 1):7S-72S.

Curtis L C, Wells S M; Penney D J; Ghose S S; Mistler L A; Mahone I H; Delphin-Rittmon M and del Vecchio P ; Lesko S ;. 2010. "Pushing the Envelope: Shared Decision Making in Mental Health". *Psychiatric Rehabilitation Journal* 34(1):14-22.

Daly R, Bunn F and Goodman C ;. 2016. "Shared decision-making for people living with dementia in extended care settings: protocol for a systematic review". *BMJ Open* 6(11):e012955.

Deering K, Pawson C and Summers N ; Williams J ;. 2019. "Patient perspectives of helpful risk management practices within mental health services. A mixed studies systematic review of primary research". *Journal of Psychiatric & Mental Health Nursing* 26(5-6):185-197.

Dekker Maria R and Williams Alishia D;. 2017. "The use of user-centered participatory design in serious games for anxiety and depression". *Games for Health* 6(6):327-333.

Doughty Carolyn and Tse Samson . 2011. "Can consumer-led mental health services be equally effective? An integrative review of CLMH services in high-income countries". *Community Mental Health Journal* 47(3):252-266.

Eidhammer G, Fluttert F A and Bjorkly S ;. 2014. "User involvement in structured violence risk management within forensic mental health facilities -- a systematic literature review". *Journal of Clinical Nursing* 23(19-20):2716-24.

Eidhammer G, Fluttert F A and Bjorkly S ;. 2014. "User involvement in structured violence risk management within forensic mental health facilities - a systematic literature review (Provisional abstract)". *Database of Abstracts of Reviews of Effects* :.

Exley Catherine, Bamford Claire and Hughes Julian ; Robinson Louise ;. 2009. "Advance care planning: An opportunity for person-centred care for people living with dementia". *Dementia: The International Journal of Social Research and Practice* 8(3):419-424.

Gelhorn H L and Sexton C C; Classi P M;. 2011. "Patient preferences for treatment of major depressive disorder and the impact on health outcomes: A systematic review". *Primary Care Companion to the Journal of Clinical Psychiatry* 13(5):.

Happell B, Byrne L and McAllister M ; Lampshire D ; Roper C ; Gaskin C J; Martin G ; Wynaden D ; McKenna B ; Lakeman R ; Platania-Phung C ; Hamer H ;. 2014. "Consumer involvement in the tertiary-level education of mental health professionals: a systematic review". *International Journal of Mental Health Nursing* 23(1):3-16.

Herr Linda, Mingeback Tanja and Becker Katja ; Christiansen Hanna ; Kamp-Becker Inge ;. 2015. "A systematic review of the effectiveness of parent-based interventions for children aged two to twelve years". *Kindheit und Entwicklung: Zeitschrift fur Klinische Kinderpsychologie* 24(1):6-19.

Horgan Aine. 2013. "Review: Service user involvement in the evaluation of psycho-social intervention for self-harm: A systematic literature review". *Journal of Research in Nursing* 18(2):131-132.

Houle J, Gascon-Depatie M and Belanger-Dumontier G ; Cardinal C ;. 2013. "Depression self-management support: A systematic review". *Patient Education and Counseling* 91(3):271-279.

Jacob Verugheese, Chattopadhyay Sajal K and Sipe Theresa Ann; Thota Anilkrishna B; Byard Guthrie J; Chapman Daniel P;. 2012. "Economics of collaborative care for management of depressive disorders: A community guide systematic review". *American Journal of Preventive Medicine* 42(5):539-549.

Katon W J and Seelig M. 2008. "Population-based care of depression: team care approaches to improving outcomes". *Journal of Occupational & Environmental Medicine* 50(4):459-67.

Katon W and Guico-Pabia C J. 2011. "Improving quality of depression care using organized systems of care: A review of the literature". *Primary Care Companion to the Journal of Clinical Psychiatry* 13(1):e1-e8.

Konno R, Inoue K and Schultz T ; Wiechula R ;. 2020. "Best evidence for advance care planning in older adults with dementia and their families: An umbrella review protocol". *JBI Evidence Synthesis* 18(4):841-848.

Lambert M J and Whipple J L; Kleinstauber M. 2018. "Collecting and delivering progress feedback: A meta-analysis of routine outcome monitoring". *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training* 55(4):520-537.

Latimer E and Rabouin D . 2011. "[Case management for moderate-need patients and recovery: what can we learn from experimental and quasi-experimental studies?]" . *Santé mentale au Québec* 36(1):13-34.

Lee S J, Crowther E and Keating C ; Kulkarni J ;. 2013. "What is needed to deliver collaborative care to address comorbidity more effectively for adults with a severe mental illness?" . *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 47(4):333-346.

Leung P, Orgeta V and Orrell M ;. 2017. "The effects on carer well-being of carer involvement in cognition-based interventions for people with dementia: a systematic review and meta-analysis". *International Journal of Geriatric Psychiatry* 32(4):372-385.

Lindhiem O, Bennett C B and Trentacosta C J; McLear C ;. 2014. "Client preferences affect treatment satisfaction, completion, and clinical outcome: a meta-analysis". *Clinical Psychology Review* 34(6):506-17.

Liverpool S, Pereira B and Hayes D ; Wolpert M ; Edbrooke-Childs J ;. 2020. "A scoping review and assessment of essential elements of shared decision-making of parent-involved interventions in child and adolescent mental health". *European Child & Adolescent Psychiatry* 16:16.

Lovell K, Bee P and Bower P ; Brooks H ; Cahoon P ; Callaghan P ; Carter L A; Cree L ; Davies L ; Drake R ; Fraser C ; Gibbons C ; Grundy A ; Hinsliff-Smith K ; Meade O ; Roberts C ; Rogers A ; Rushton K ; Sanders C ; Shields G ; Walker L ;. 2019. *Training to enhance user and carer involvement in mental health-care planning: the EQUIP research programme including a cluster RCT.* . .

Mahlke C, Kramer U and Kilian R ; Becker T ;. 2015. "Relevance and evidence of peer support work in psychiatric services: An overview of recent international research. [German]" . *Nervenheilkunde* 34(4):235-239.

Marchand K, Beaumont S and Westfall J ; MacDonald S ; Harrison S ; Marsh D C; Schechter M T; Oviedo-Joekes E ;. 2018. "Patient-centred care for addiction treatment: a scoping review protocol". *BMJ Open* 8(12):e024588.

Marshall T, Kinnard E N and Hancock M ; King-Jones S ; Olson K ; Abba-Aji A ; Rittenbach K ; Vohra S ;. 2018. "Patient engagement, treatment preferences and shared decision-making in the treatment of opioid use disorder in adults: a scoping review protocol". *BMJ Open* 8(10):e022267.

Miller C J, Grogan-Kaylor A and Perron B E; Kilbourne A M; Woltmann E ; Bauer M S;. 2013. "Collaborative chronic care models for mental health conditions: Cumulative meta-analysis and metaregression to guide future research and implementation". *Medical Care* 51(10):922-930.

Miller C, Pradeep V and Mohamad M ; Izmeth Z ; Reynolds M T. P; Gulati G ;. 2020. "Patients and carers as teachers in psychiatric education: A literature review and discussion". *Irish Journal of Psychological Medicine* 37(2):126-133.

Minett R J. 2002. "User participation in mental health care: a literature review". *British Journal of Therapy & Rehabilitation* 9(2):52-55.

Mistler L A and Brunette M F; Ferron J C; Ziedonis D M;. 2012. "Shared decision making and behavioral support interventions for people with severe mental illness and tobacco dependence". *Journal of Dual Diagnosis* 8(2):99-103.

Neumeyer-Gromen A, Lampert T and Stark K ; Kallischnigg G ;. 2004. "Disease management programs for depression: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials". *Medical Care* 42(12):1211-21.

Nicaise P, Lorant V and Dubois V ;. 2013. "Psychiatric Advance Directives as a complex and multistage intervention: a realist systematic review". *Health & Social Care in the Community* 21(1):1-14.

Norden T, Malm U and Norlander T ;. 2012. "Resource Group Assertive Community Treatment (RACT) as a Tool of Empowerment for Clients with Severe Mental Illness: A Meta-Analysis". *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health [Electronic Resource]: CP & EMH* 8:144-51.

O'Brien J, Fossey E and Palmer V J;. 2021. "A scoping review of the use of co-design methods with culturally and linguistically diverse communities to improve or adapt mental health services". *Health & Social Care in the Community* 29(1):1-17.

O'Rourke D J and Lobchuk M M; Thompson G N; Lengyel C. 2020. "Video feedback: A novel application to enhance person-centred dementia communication". *International Journal of Nursing Practice* 26(4):e12820.

Oksnebjerg Laila, Janbek Janet and Woods Bob ; Waldemar Gunhild ;. 2020. "Assistive technology designed to support self-management of people with dementia: User involvement, dissemination, and adoption. A scoping review". *International Psychogeriatrics* 32(8):937-953.

- Orlowski S K, Lawn S and Venning A ; Winsall M ; Jones G M; Wyld K ; Damarell R A; Antezana G ; Schrader G ; Smith D ; Collin P ; Bidargaddi N ;. 2015. "Participatory Research as One Piece of the Puzzle: A Systematic Review of Consumer Involvement in Design of Technology-Based Youth Mental Health and Well-Being Interventions". *JMIR Human Factors* 2(2):e12.
- Perry J, Watkins M and Gilbert A ; Rawlinson J ;. 2013. "A systematic review of the evidence on service user involvement in interpersonal skills training of mental health students (Provisional abstract)". *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* :.
- Peter E. 2003. "Review: involvement of former or current users of mental health services may improve outcomes in patients with severe mental illness". *Evidence Based Nursing* 6(3):90-90.
- Petriwskyj A, Robinson A and Parker D ; Banks S ; Andrews S ;. 2012. "Family involvement in decision making for people with dementia in residential aged care: A systematic review of quantitative and qualitative evidence". *JBI Library of Systematic Reviews* 10(42 SUPPL Supplement 42):S30-S46.
- McKay K, Ariss J and Rudnick A ;. "RAISe-ing awareness: Person-centred care in coercive mental health care environments-A scoping review and framework development". *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* :10.
- Rapp R C, Noortgate W and Broekaert E ; Vanderplasschen W ;. 2014. "The efficacy of case management with persons who have substance abuse problems: a three-level meta-analysis of outcomes (Provisional abstract)". *Database of Abstracts of Reviews of Effects* :.
- Ray I and Simpson A I. F. 2019. "Shared Risk Formulation in Forensic Psychiatry". *Journal of the American Academy of Psychiatry & the Law* 47(1):22-28.
- Reichhart T, Kissling W and Scheuring E ; Hamann J ;. 2008. "Patient participation in German psychiatry - A critical review". *Psychiatrische Praxis* 35(3):111-119.
- Repper J and Breeze J . 2007. "User and carer involvement in the training and education of health professionals: a review of the literature". *International Journal of Nursing Studies* 44(3):511-9.
- Ryan G K, Semrau M and Nkurunungi E ; Mpango R S;. 2019. "Service user involvement in global mental health: what have we learned from recent research in low and middle-income countries?". *Current Opinion in Psychiatry* 32(4):355-360.
- Salvi G, Jones J and Ruggeri M ;. 2005. "Systematic review of the role of service users as researchers in mental health studies. [Italian]". *Epidemiologia e Psichiatria Sociale* 14(4):217-226.

- Samalin L, Genty J B and Boyer L ; Lopez-Castroman J ; Abbar M ; Llorca P M; 2018. "Shared Decision-Making: a Systematic Review Focusing on Mood Disorders". *Current Psychiatry Reports* 20(4):23.
- Scholz B, Gordon S and Happell B ; 2017. "Consumers in mental health service leadership: A systematic review". *International Journal of Mental Health Nursing* 26(1):20-31.
- Stephenson L A, Gergel T and Gieselmann A ; Scholten M ; Keene A R; Rifkin L ; Owen G ; 2020. "Advance Decision Making in Bipolar: A Systematic Review". *Frontiers in Psychiatry* 11 (no pagination)(538107):.
- Strand M and von Hausswolff-Juhlin Y . 2015. "Patient-controlled hospital admission in psychiatry: A systematic review". *Nordic Journal of Psychiatry* 69(8):574-86.
- Stringer B, Van Meijel B and De Vree W ; Van der Bijl J ; 2008. "User involvement in mental health care: the role of nurses. A literature review". *Journal of Psychiatric & Mental Health Nursing* 15(8):678-83.
- Swift J K, Callahan J L; Cooper M and Parkin S R;. 2018. "The impact of accommodating client preference in psychotherapy: A meta-analysis". *Journal of Clinical Psychology* 74(11):1924-1937.
- Townend Michael, Tew Jerry and Grant Alec ; Repper Julie ; 2008. "Involvement of service users in education and training: A review of the literature and exploration of the implications for the education and training of psychological therapists". *Journal of Mental Health* 17(1):65-78.
- Tracy K and Wallace S P. 2016. "Benefits of peer support groups in the treatment of addiction". *Substance Abuse & Rehabilitation* 7:143-154.
- Trusty W T and Penix E A; Dimmick A A; Swift J K;. 2019. "Shared decision-making in mental and behavioural health interventions". *Journal of Evaluation in Clinical Practice* 25(6):1210-1216.
- Tryon G S and Winograd G. 2011. "Goal consensus and collaboration". *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training* 48(1):50-7.
- Tryon G S and Birch S E; Verkuilen J. 2018. "Meta-analyses of the relation of goal consensus and collaboration to psychotherapy outcome". *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training* 55(4):372-383.
- Tse Samson and Doughty Carolyn . 2008. Reviewing consumer-run mental health services. In *Advancing occupational therapy in mental health practice*, edited by , 161-188. Malden: Blackwell Publishing.

Viksveen P, Bjonness S E and Berg S H; Cardenas N E; Game J R; Aase K ; Storm M ;. 2017. "User involvement in adolescents' mental healthcare: protocol for a systematic review". *BMJ Open* 7(12):e018800.

Vollm B, Foster S and Bates P ; Huband N ;. 2017. "How Best to Engage Users of Forensic Services in Research: Literature Review and Recommendations". *International Journal of Forensic Mental Health* 16(2):183-195.

Ward James, de Motte Claire and Bailey Di ;. 2013. "Service user involvement in the evaluation of psycho-social intervention for self-harm: A systematic literature review". *Journal of Research in Nursing* 18(2):114-130.

Wied Theresa S, Knebel Maren and Tesky Valentina A; Haberstroh Julia ;. 2019. "The human right to make one's own choices - Implications for supported decision-making in persons with dementia: A systematic review". *European Psychologist* 24(2):146-158.

Winter S E and Barber J P;. 2013. "Should treatment for depression be based more on patient preference?". *Patient Preference and Adherence* 7:1047-1057.

Wright-Berryman J L and McGuire A B; Salyers M P;. 2011. "A review of consumer-provided services on assertive community treatment and intensive case management teams: implications for future research and practice". *Journal of the American Psychiatric Nurses Association* 17(1):37-44.

Zhang M W. B and Ying J. 2019. "Incorporating participatory action research in attention bias modification interventions for addictive disorders: Perspectives". *International Journal of Environmental Research and Public Health* 16 (5) (no pagination)(822):.

Zisman-Ilani Yaara, Barnett Erin and Harik Juliette ; Pavlo Anthony ; O'Connell Maria ;. 2017. "Expanding the concept of shared decision making for mental health: Systematic search and scoping review of interventions". *Mental Health Review Journal* 22(3):191-213.

Omhandler ikke brukermedvirkning (n= 43)

Barbui C, Purgato M, Abdulmalik J, Caldas-de-Almeida J M, Eaton J, Gureje O, Hanlon C, Nose M, Ostuzzi G, Saraceno B, Saxena S, Tedeschi F, and Thornicroft G. 2020. "Efficacy of interventions to reduce coercive treatment in mental health services: umbrella review of randomised evidence". *British Journal of Psychiatry* :1-11.

Bechdorf A, Pohlmann B, Geyer C, Ferber C, Klosterkotter J, and Gouzoulis-Mayfrank E. 2006. "Motivationsbehandlung bei Patienten mit der Doppeldiagnose Psychose und Sucht [Motivational interviewing for patients with comorbid schizophrenia and substance abuse disorders: a review]". *Database of Abstracts of Reviews of Effects (DARE):*.

Browne G. 2001. "Review: questionnaire feedback to clinicians improves recognition of psychiatric disorders in high risk patients but not in all patients in non-psychiatric settings". *Evidence Based Nursing* :123-123.

Carvajal German Alexander Torres. 2010. "Motivational interviewing in addictions". *Revista Colombiana de Psiquiatria* 39(Suppl 1):171-187.

Claxton Melanie, Onwumere Juliana, and Fornells-Ambrojo Miriam. 2017. "Do family interventions improve outcomes in early psychosis? A systematic review and meta-analysis". *Frontiers in Psychology* Vol 8 2017, and ArtID 371 8:.

Debysen B, Grypdonck M H. F, Defloor T, and Verhaeghe S T. L. 2011. "Involvement of inpatient mental health clients in the practical training and assessment of mental health nursing students: Can it benefit clients and students?". *Nurse Education Today* 31(2):198-203.

Dowell K A, and Ogles B M. 2010. "The effects of parent participation on child psychotherapy outcome: a meta-analytic review". *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology* 39(2):151-62.

Eggenberger E, Heimerl K, and Bennett M I. 2013. "Communication skills training in dementia care: a systematic review of effectiveness, training content, and didactic methods in different care settings". *International Psychogeriatrics* 25(3):345-58.

Fanner D, and Urquhart C. 2008. "Bibliotherapy for mental health service users Part 1: a systematic review". *Health Information & Libraries Journal* 25(4):237-52.

Giacco D, Conneely M, Masoud T, Burn E, and Priebe S. 2018. "Interventions for involuntary psychiatric inpatients: A systematic review". *European Psychiatry: the Journal of the Association of European Psychiatrists* 54:41-50.

Hoelt T, Stephens K, Vannoy S, Unutzer J, and Kaysen D. 2019. "Interventions to treat posttraumatic stress disorder in partnership with primary care: A review of feasibility and large randomized controlled studies". *General Hospital Psychiatry* 60:65-75.

Huang Y, Wei X, Wu T, Chen R, and Guo A. 2013. "Collaborative care for patients with depression and diabetes mellitus: a systematic review and meta-analysis". *BMC Psychiatry* 13:260.

Hudson Joanna L, Bower Peter, Archer Janine, and Coventry Peter A. 2016. "Does collaborative care improve social functioning in adults with depression? The application of the WHO ICF framework and meta-analysis of outcomes". *Journal of Affective Disorders* 189:379-391.

Hviding K, Bugge P, Brelvi P, Ekern P, Sørensen Høifødt, T, Nessa J, and Flottorp S. 2007. *Collaborative Care Initiatives for Patients with Serious Mental Disorders Treated in Primary Care Setting*. : .

Jeste D V, Dunn L B, Folsom D P, and Zisook D. 2008. "Multimedia educational aids for improving consumer knowledge about illness management and treatment decisions: a review of randomized controlled trials". *Journal of Psychiatric Research* 42(1):1-21.

Knight K M, McGowan L, Dickens C, and Bundy C. 2006. "A systematic review of motivational interviewing in physical health care settings". *British Journal of Health Psychology* 11(Pt 2):319-32.

Laakmann Mirjam, Petermann Ulrike, and Petermann Franz. 2017. "Parental participation in the context of anxiety treatment for children: A systematic review". *Kindheit und Entwicklung: Zeitschrift für Klinische Kinderpsychologie* 26(2):77-92.

Li M, Kennedy E B, Byrne N, Gérin-Lajoie C, Katz M R, Keshavarz H, Sellick S, and Green E. 2016. "Management of Depression in Patients With Cancer: A Clinical Practice Guideline". *Journal of oncology practice / American Society of Clinical Oncology* 12(8):747-56.

Livingston G, Kelly L, Lewis-Holmes E, Baio G, Morris S, Patel N, Omar R Z, Katona C, and Cooper C. 2014. "Non-pharmacological interventions for agitation in dementia: systematic review of randomised controlled trials". *British Journal of Psychiatry* 205(6):436-42.

Machiels M, Metzelthin S F, Hamers J P, and Zwakhalen S M. 2017. "Interventions to improve communication between people with dementia and nursing staff during daily nursing care: A systematic review". *International Journal of Nursing Studies* 66:37-46.

Mahrer-Imhof R, and Bruylands M. 2014. "[Is it beneficial to involve family member? A literature review to psychosocial interventions in family-centered nursing]". *Pflege* 27(5):285-96.

Mohler R, Renom A, Renom H, and Meyer G. 2020. "Personally tailored activities for improving psychosocial outcomes for people with dementia in community settings". *Cochrane Database of Systematic Reviews* 8:CD010515.

Morris L, Horne M, McEvoy P, and Williamson T. 2018. "Communication training interventions for family and professional carers of people living with dementia: a systematic review of effectiveness, acceptability and conceptual basis". *Aging & Mental Health* 22(7):863-880.

Muntingh A D, van der Feltz-Cornelis C M, van Marwijk H W, Spinhoven P, and van Balkom A J. 2016. "Collaborative care for anxiety disorders in primary care: a systematic review and meta-analysis". *BMC Family Practice* 17:62.

Nguyen H, Terry D, Phan H, Vickers J, and McInerney F. 2019. "Communication training and its effects on carer and care-receiver outcomes in dementia settings: A systematic review". *Journal of Clinical Nursing* 28(7-8):1050-1069.

O'Neill Elizabeth A, and Black Denise Ratliff. 2017. "Collaborative care for individuals with bipolar disorder or schizophrenia and co-occurring physical health conditions: A systematic review". *Social Work in Mental Health* 15(6):705-729.

Papageorgiou A, Loke Y K, and Fromage M. 2017. "Communication skills training for mental health professionals working with people with severe mental illness". *Cochrane Database of Systematic Reviews* 6:CD010006.

Reilly S, Miranda-Castillo C, Malouf R, Hoe J, Toot S, Challis D, and Orrell M. 2015. "Case management approaches to home support for people with dementia". *Cochrane Database of Systematic Reviews* 1:CD008345.

Romano M, and Peters L. 2015. "Evaluating the mechanisms of change in motivational interviewing in the treatment of mental health problems: A review and meta-analysis". *Clinical Psychology Review* 38:1-12.

- Rossiter Chris, Levett-Jones Tracy, and Pich Jacqueline. 2020. "The impact of person-centred care on patient safety: An umbrella review of systematic reviews". *International Journal of Nursing Studies* 109:N.PAG-N.PAG.
- Shaw J, Sethi S, Vaccaro L, Beatty L, Kirsten L, Kissane D, Kelly B, Mitchell G, Sherman K, and Turner J. 2019. "Is care really shared? A systematic review of collaborative care (shared care) interventions for adult cancer patients with depression". *BMC Health Services Research* 19(1):120.
- Sighinolfi C, Nespeca C, Menchetti M, Levantesi P, Belvederi Murri, M, and Berardi D. 2014. "Collaborative care for depression in European countries: a systematic review and meta-analysis". *Journal of Psychosomatic Research* 77(4):247-63.
- Siskind D, Harris M, Pirkis J, and Whiteford H. 2012. "Personalised support delivered by support workers for people with severe and persistent mental illness: a systematic review of patient outcomes". *Epidemiology and psychiatric sciences* 21(1):97-110.
- Smedslund G, Berg R C, Hammerstrom K T, Steiro A, Leiknes K A, Dahl H M, and Karlsen K. 2011. "Motivational interviewing for substance abuse". *Cochrane Database of Systematic Reviews* (5):CD008063.
- Steiro A, Dalsbø T K, Ringerike T, Hammerstrøm K T, and Hofman B. 2009. *Coercive Treatment of Persons Dependent on Opioids*. : .
- Terry J. 2012. "Service user involvement in pre-registration mental health nurse education classroom settings: a review of the literature". *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* 19(9):816-829.
- Thulin U, Svirsky L, Serlachius E, Andersson G, and Ost L G. 2014. "The effect of parent involvement in the treatment of anxiety disorders in children: a meta-analysis". *Cognitive Behaviour Therapy* 43(3):185-200.
- Travers C, Brooks D, Hines S, O'Reilly M, McMaster M, He W, MacAndrew M, Fielding E, Karlsson L, and Beattie E. 2016. "Effectiveness of meaningful occupation interventions for people living with dementia in residential aged care: A systematic review". *Journal of Clinical Pharmacy and Therapeutics* 41(2):163-225.
- van Eck van der Sluijs, J. F, Castelijns H, Eijsbroek V, Rijnders C A. T, van Marwijk H W. J, and van der Feltz-Cornelis C M. 2018. "Illness burden and physical outcomes associated with collaborative care in patients with comorbid depressive disorder in chronic medical conditions: A systematic review and meta-analysis". *General Hospital Psychiatry* 50:1-14.
- van Steenberg-Weijnenburg K M, van der Feltz-Cornelis C M, Horn E K, van Marwijk H W, Beekman A T, Rutten F F, and Hakkaart-van Roijen L. 2010. "Cost-effectiveness of collaborative care for the treatment of major depressive disorder in primary care. A systematic review". *BMC Health Services Research* 10:19.
- Verdejo-Garcia A, Alcazar-Corcoles M A, and Albein-Urios N. 2019. "Neuropsychological Interventions for Decision-Making in Addiction: a Systematic Review". *Neuropsychology Review* 29(1):79-92.

Watson L, Amick H R, Gaynes B N, Brownley K A, Thaker S, Viswanathan M, and Jonas D E. 2012. "Agency for Healthcare Research and Quality". :08.

Wells S A, Smyth T, and Brown T G. 2012. "Patient attitudes towards change in adapted motivational interviewing for substance abuse: a systematic review (Provisional abstract)". Database of Abstracts of Reviews of Effects :.

Måler ikke effekt (n = 25)

Alguera-Lara V, Dowsey M M, Ride J, Kinder S, and Castle D. 2017. "Shared decision making in mental health: the importance for current clinical practice". *Australasian Psychiatry* 25(6):578-582.

Allen Christensen, K, Lund K M, and Thuesen J. 2019. "Evaluation of Person-Centredness in Rehabilitation for People Living with Dementia Is Needed: A Review of the Literature". *Journal of Aging Research* 2019 (no pagination)(8510792):.

Arblaster K, Mackenzie L, and Willis K. 2015. "Mental health consumer participation in education: a structured literature review". *Australian Occupational Therapy Journal* 62(5):341-362.

Bee P, Price O, Baker J, and Lovell K. 2015. "Systematic synthesis of barriers and facilitators to service user-led care planning". *British Journal of Psychiatry* 207(2):104-14.

Bhatt Jem, Walton Holly, Stoner Charlotte R, Scior Katrina, and Charlesworth Georgina. 2020. "The nature of decision-making in people living with dementia: A systematic review". *Aging & Mental Health* 24(3):363-373.

Dening K H, Jones L, and Sampson E L. 2011. "Advance care planning for people with dementia: a review". *International Psychogeriatrics* 23(10):1535-51.

Fisher A, Manicavasagar V, Kiln F, and Juraskova I. 2016. "Communication and decision-making in mental health: A systematic review focusing on Bipolar disorder". *Patient Education & Counseling* 99(7):1106-1120.

Gibbons C J, Bee P E, Walker L, Price O, and Lovell K. 2014. "Service user- and carer-reported measures of involvement in mental health care planning: methodological quality and acceptability to users". *Frontiers in psychiatry* Frontiers Research Foundation 5:178.

Green T, Bonner A, Teleni L, Bradford N, Purtell L, Douglas C, Yates P, MacAndrew M, Dao H Y, and Chan R J. 2020. "Use and reporting of experience-based codesign studies in the healthcare setting: a systematic review". *BMJ Quality & Safety* 29(1):64-76.

Haldane V, Singh S R, Srivastava A, Chuah F L. H, Koh G C. H, Chia K S, Perel P, and Legido-Quigley H. 2020. "Community involvement in the development and implementation of chronic condition programmes across the continuum of care in high-and upper-middle income countries: A systematic review". *Health Policy* 124(4):419-437.

Heintz H, Monette P, Epstein-Lubow G, Smith L, Rowlett S, and Forester B P. 2020. "Emerging Collaborative Care Models for Dementia Care in the Primary Care Setting: A Narrative Review". *American Journal of Geriatric Psychiatry* 28(3):320-330.

- Hipp K, Kuosmanen L, Repo-Tiihonen E, Leinonen M, Louheranta O, and Kangasniemi M. 2018. "Patient participation in pro re nata medication in psychiatric inpatient settings: An integrative review". *International Journal of Mental Health Nursing* 27(2):536-554.
- Huang C, Plummer V, Lam L, and Cross W. 2020. "Perceptions of shared decision-making in severe mental illness: An integrative review". *Journal of Psychiatric & Mental Health Nursing* 27(2):103-127.
- Jones A, Hannigan B, Coffey M, and Simpson A. 2018. "Traditions of research in community mental health care planning and care coordination: A systematic meta-narrative review of the literature". *PLoS ONE [Electronic Resource]* 13(6):e0198427.
- Jorgensen Kim, and Rendtorff Jacob Dahl. 2018. "Patient participation in mental health care-Perspectives of healthcare professionals: An integrative review". *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 32(2):490-501.
- Lord K, Livingston G, and Cooper C. 2015. "A systematic review of barriers and facilitators to and interventions for proxy decision-making by family carers of people with dementia". *International Psychogeriatrics* 27(8):1301-12.
- Malterud K, and Elvbakken K T. 2020. "Patients participating as co-researchers in health research: A systematic review of outcomes and experiences". *Scandinavian Journal of Public Health* 48(6):617-628.
- Nurjannah Intansari, Mills Jane, Usher Kim, and Park Tanya. 2014. "Discharge planning in mental health care: An integrative review of the literature". *Journal of Clinical Nursing* 23(9-10):1175-1185.
- Olsson Lars-Eric, Ung Eva Jakobsson, Swedberg Karl, and Ekman Inger. 2013. "Efficacy of person-centred care as an intervention in controlled trials-A systematic review". *Journal of Clinical Nursing* 22(3-4):456-465.
- Petersen K, Hounsgaard L, and Nielsen C V. 2008. "User participation and involvement in mental health rehabilitation: A literature review". *International Journal of Therapy & Rehabilitation* 15(7):306-314.
- Ravn M B, Petersen K S, and Thuesen J. 2019. "Rehabilitation for People Living with Dementia: A Scoping Review of Processes and Outcomes". *Journal of Aging Research* 2019 (no pagination)(4141050):.
- Rosvik J, and Rokstad A M. M. 2020. "What are the needs of people with dementia in acute hospital settings, and what interventions are made to meet these needs? A systematic integrative review of the literature". *BMC Health Services Research* 20(1):723.
- Wu Q, Qian S, Deng C, and Yu P. 2020. "Understanding Interactions Between Caregivers and Care Recipients in Person-Centered Dementia Care: A Rapid Review". *Clinical Interventions In Aging* 15:1637-1647.
- Yoma S M. 2019. "[User participation in public policies of mental health: an integrative review]". *Ciencia & Saude Coletiva* 24(7):2499-2512.

Zerbe P S, Röttele N, and Körner M. 2020. "[Patient Participation in Child and Adolescent Psychiatry - A Scoping Review]". *Praxis der Kinderpsychologie und Kinderpsychiatrie* 69(8):700-719.

Omhandler ikke mental helse eller rus (n = 12)

Altman M, Huang T T. K and Breland J Y;. 2018. "Design Thinking in Health Care". *Preventing Chronic Disease* 15:E117.

Coronado-Vazquez V, Canet-Fajas C and Delgado-Marroquin M T; Magallon-Botaya R ; Romero-Martin M ; Gomez-Salgado J ;. 2020. "Interventions to facilitate shared decision-making using decision aids with patients in Primary Health Care A systematic review". *Medicine* 99(32):10.

Coulter A, Entwistle V A and Eccles A ; Ryan S ; Shepperd S ; Perera R ;. 2015. "Personalised care planning for adults with chronic or long-term health conditions". *Cochrane Database of Systematic Reviews* (3):CD010523.

Hudon C, Chouinard M C and Lambert M ; Dufour I ; Krieg C ;. 2016. "Effectiveness of case management interventions for frequent users of healthcare services: a scoping review". *BMJ open* 6(9):e012353.

Joosten E A, DeFuentes-Merillas L and de Weert G H; Sensky T ; van der Staak C P; de Jong C A;. 2008. "Systematic review of the effects of shared decision-making on patient satisfaction, treatment adherence and health status". *Psychotherapy & Psychosomatics* 77(4):219-26.

Ko H, Turner T and Jones C ; Hill C ;. 2010. "Patient-held medical records for patients with chronic disease: a systematic review". *Quality & Safety in Health Care* 19(5):e41.

Kuhlthau K A, Bloom S and Van Cleave J ; Knapp A A; Romm D ; Klatka K ; Homer C J; Newacheck P W; Perrin J M;. 2011. "Evidence for Family-Centered Care for Children With Special Health Care Needs: A Systematic Review". *Academic Pediatrics* 11(2):136-143.

Legare F, Adekpedjou R and Stacey D ; Turcotte S ; Kryworuchko J ; Graham I D; Lyddiatt A ; Politi M C; Thomson R ; Elwyn G ; Donner-Banzhoff N ;. 2018. "Interventions for increasing the use of shared decision making by healthcare professionals". *Cochrane Database of Systematic Reviews* 7:CD006732.

Rubashkin N, Warnock R and Diamond-Smith N ;. 2018. "A systematic review of person-centered care interventions to improve quality of facility-based delivery". *Reproductive Health* 15(1):169.

Scammell J, Heaslip V and Crowley E ;. 2016. "Service user involvement in pre-registration general nurse education: a systematic review". *Journal of Clinical Nursing* 25(1-2):53-69.

Shay L A and Lafata J E; 2015. "Where Is the Evidence? A Systematic Review of Shared Decision Making and Patient Outcomes". *Medical Decision Making* 35(1):114-131.

Willeboordse F, Hugtenburg J G and Schellevis F G; Elders P J; 2014. "Patient participation in medication reviews is desirable but not evidence-based: a systematic literature review". *British Journal of Clinical Pharmacology* 78(6):1201-16.

Ekskludert pga. dato (n =1)

Henderson C and Laugharne R . 2000. "Patient held clinical information for people with psychotic illnesses". *Cochrane Database of Systematic Reviews* (2):CD001711.

Vedlegg 4: Kjennetegn ved inkluderte studier

Vedlegg 4: Beskrivelse av de inkluderte studiene (N=54)

Studie	Antall inkluderte studier	Publikasjonsår	Populasjon	Land	Nivå	Setting
Archer 2012 (17)	79	1993-2012	Psykisk lidelse/mental helse - milde/moderate; barn/ungdom, voksne og eldre.	USA, Storbritannia, Tyskland, Nederland, Canada, Chile, India og Puerto Rico	Individ	Poliklinisk behandling, Nærmiljøtiltak
Backhaus 2020 (18)	29	2003-2018	Demens; eldre.	Australia, Belgia, Canada, Israel, Italia, Nederland, Storbritannia og USA	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Barbosa 2015 (19)	7	2000-2012	Demens; eldre.	Nederland, USA, Canada, Australia	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Barnett 2019 (20)	11 ¹	2006-2016	Psykisk lidelse/mental helse - milde/moderate; barn/ungdom (i fosterhjem).	USA og Canada	Individ	Primær-/kommunehelsetjeneste, Pleiehjem/ hjem (privat)

¹ Barnett 2019 har søkt etter, men ikke funnet effektstudier.

Barrio 2016 (21)	40	1997- 2012	Rusmiddelproble- mer; voksne.	USA, Sveits, Finland, Dan- mark, Europa, Tyskland, Ca- nada, Polen, Nederland, Russland, Sve- rige, Thailand, New Zealand, Australia, Stor- britannia	Individ	Poliklinisk be- handling
Bergman 2018 (22)	6	2002- 2016	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate og alvorlige; barn/ungdom.	USA og Israel	Individ	Poliklinisk be- handling, Primær-/kom- munehelsetje- neste
Bhui 2015 (23)	21	1983- 2013	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate; voksne.	USA og Stor- britannia	Individ	Poliklinisk be- handling
Blake 2020 (24)	33 (23 in- tervensjo- ner)	1990- 2016	Demens; eldre.	USA, Canada, Nederland, Portugal, Sve- rige, Storbri- tannia, Austra- lia og Taiwan	Tje- neste	Pleiehjem/ hjem (privat)
Bosch- Capblanch 2007 (25)	30	1973- 2002	Generelt med deler rusmiddelproble- mer og psykiske li- delser; voksne.	USA, Storbri- tannia, Canada og Australia	Individ	Poliklinisk be- handling, Primær-/kom- munehelsetje- neste
Bryant 2019 (26)	4	2011- 2017	Demens; eldre.	USA, Storbri- tannia, Nord- Irland	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Burke 2019 (27)	23	2007- 2018	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate; voksne.	USA, Tyskland, Sveits, Neder- land, Canada.	Individ	Nærmiljøtiltak

Campbell 2009 (28)	2	2002- 2002	Psykisk li- delse/mental helse – alvorlige; voksne.	England	Individ	Primær-/kom- munehelsetje- neste, Nærmiljø- tiltak
Chenoweth 2019 (29)	12	1998- 2015	Demens; eldre.	USA, Storbri- tannia, Austra- lia, Nederland, Tyskland, Norge	Tje- neste	Pleiehjem/ hjem (privat)
Chien 2019 (30)	13	2004- 2017	Psykisk li- delse/mental helse – alvorlige; voksne.	Nederland, USA, Storbri- tannia, Tysk- land, Kina	Individ	Poliklinisk be- handling, Døgnbehandling
Daly 2018 (31)	18 (19 pub- likasjoner)	2002- 2016	Demens; eldre.	Australia, Frankrike, Ne- derland, Norge, Sverige, Storbritannia, USA.	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Davidson 2015 (32)	10 (12 pub- likasjoner)	2001- 2013	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate; voksne.	USA	Individ	Poliklinisk be- handling
Davies 2019 (33)	10	2010- 2017	Demens; eldre.	Ikke oppgitt	Individ	Primær-/ kom- munehelsetje- neste
Davis 2020 (34)	25	1997- 2017	Rusmiddelproble- mer	USA, Thailand og for øvrig uklart, men ut- viklede land med vestlig kultur.	Individ	Poliklinisk be- handling, Nær- miljøtiltak
Duncan 2010 (35)	2	2006- 2007	Psykisk li- delse/mental helse – alvorlige; voksne.	Tyskland	Individ	Poliklinisk be- handling, Døgnbehandling
Farrelly 2013 (36)	4	2000- 2004	Psykisk li- delse/mental helse – alvorlige; voksne.	Storbritannia	Individ	Poliklinisk be- handling

Fisher 2021 (37)	10	2008- 2018	Rusmiddelproble- mer og psykisk li- delse/mental helse; voksne.	USA, Tyskland, Nederland.	Individ	Poliklinisk be- handling, døgn- behandling
Friedrichs 2016 (38)	25	1986- 2014	Rusmiddelproble- mer; voksne	USA, Canada, Nederland, Tyskland, New Zealand	Individ	Poliklinisk be- handling,
Garcia 2018 (39)	9 (15 publi- kasjoner)	2005- 2014	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate og alvorlige; voksne.	USA	Individ	Poliklinisk be- handling, pri- mær-/kommu- nehelsetjeneste
Gondek 2016 (40)	32 (34 pub- likasjoner)	1981- 2014	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate og alvorlige; barn/ungdom og voksne.	Nord-Amerika, Tyskland, Stor- britannia, Norge, Irland, Australia, Ne- derland.	Individ	Poliklinisk be- handling, Nær- miljøtiltak
Goodhew 2019 (41)	16	2007- 2017	Rusmiddelproble- mer; voksne	Australia, Stor- britannia, Fin- land, Canada.	Tje- neste, system	Døgnbehand- ling, Primær- /kommunehel- setjeneste, Nær- miljøtiltak, An- net.
Haarig 2015 (42)	18	2003- 2013	Rusmiddelproble- mer, psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate og alvorlige; alder uspesifisert	USA, Tyskland, Sverige, Dan- mark, Norge, Sveits, Japan	Individ	Poliklinisk be- handling, Primær-/kom- munehelsetje- neste, Nærmiljøtiltak, Pleiehjem/ hjem (privat)
Hao 2020 (43)	9	2013- 2018	Demens; eldre.	USA, Skott- land, Neder- land, England, Australia	Individ	Primær-/kom- munehelsetje- neste, Døgnbe- handling, Pleie- hjem/ hjem (privat)

Hell 2020 (44)	6	1977- 2015	Rusmiddelproble- mer; voksne.	Ikke beskrevet	Individ	Poliklinisk be- handling, døgn- behandling
Kelly 2019 (45)	29 (30 pub- likasjoner)	1986- 2016	Demens; eldre	Ikke beskrevet	Individ	Døgnbehand- ling, Nærmiljøtiltak, Pleiehjem/ hjem (privat)
Kendrick 2016 (46)	17	1994- 2014	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate; voksne.	USA, Tyskland, Nederland, Sverige, Norge og Irland	Indi- vid, tje- neste	Poliklinisk be- handling, pri- mær-/kommu- nehelsetjeneste
Kim 2017 (47)	19	1998- 2016	Demens; eldre.	Storbritannia, USA, Australia, Frankrike, Norge, Neder- land, Tyskland	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Laver 2017 (48)	40	1982- 2015	Demens; eldre.	USA, Storbri- tannia, Tai- wan, Neder- land, Kina, Ca- nada, Italia, Brasil, Finland, Danmark	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Li 2014 (49)	24	1990- 2013	Demens; eldre.	USA, Storbri- tannia, Austra- lia.	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Mohler 2018 (50)	8	2000- 2015	Demens; eldre.	USA, Australia, Storbritannia.	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Moly- neaux 2019 (51)	5	2002- 2018	Psykisk li- delse/mental helse - alvorlige; voksne.	England, Ne- derland, Sveits.	Individ	Døgnbehand- ling, Poliklinisk behandling.
Penzen- stadler 2019 (52)	5 (11 publi- kasjoner)	1991- 2017	Rus og psykisk li- delse/mental helse; voksne.	USA, Storbri- tannia	Individ	Primær-/kom- munehelsetje- neste, Nærmiljøtiltak

Perry 2013 (53)	10	1999- 2010	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate og alvorlige; voksne.	Ikke oppgitt	Indi- vid, tje- neste	Annet - under- visningsinstitu- sjon
Petkari 2020 (54)	12 (14 pub- likasjoner)	1978- 2018	Psykisk li- delse/mental helse - alvorlige; voksne.	USA, Australia, Taiwan, Iran, Storbritannia.	Individ	Døgnbehand- ling, Nærmiljø- tiltak, Annet - over- gangen mellom tjenester.
Pe- triwskyj 2013 (55) ²	24 (26 pub- likasjoner)	1990- 2013	Demens; eldre.	US, Canada, Nederland, Sverige, USA og Nederland, Kina.	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Pe- triwskyj 2014 (56)	11	1992- 2012	Demens; eldre.	USA, Neder- land, Kina.	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Pitt 2013a, b (57, 58)	11	1979- 2011	Psykisk li- delse/mental helse - alvorlige; voksne.	USA, Storbri- tannia, Austra- lia	Individ	Primær-/kom- munehelsetje- neste, Nærmiljøtiltak, Annet
Rapp 2014 (59)	21 (31 pub- likasjoner)	1993- 2012	Rusmiddelproble- mer; voksne	Ikke oppgitt	Indi- vid, tje- neste	Annet - På tvers av ulike tjenester
Ratti 2016 (60)	16	1992- 2014	Psykisk utviklings- hemming; barn/ungdom, voksne, eldre.	Storbritannia, USA, New Zea- land, Canada.	Individ	Primær-/kom- munehelsetje- neste, Nærmiljøtiltak

² De to publikasjonen av Petriwskyj (2013, 2014) rapporterer på samme oversiktsstudie, men Petriwskyj 2013 rapporterer på både kvalitativt og kvantitativt materiale, mens Petriwskyj 2014 rapporterer kun på de kvantitative studiene

Read 2020 (61)	7	2007- 2014	Demens; voksne, eldre.	USA, Neder- land, Storbri- tannia.	Individ	Nærmiljøtiltak, Pleiehjem/ hjem (privat)
Robinson 2012 (62)	4	2000- 2006	Demens; eldre.	USA, Canada, Australia.	Individ	Pleiehjem/ hjem (privat)
Semrau 2016 (63)	20	2004- 2013	Rus og psykisk li- delse/mental helse; voksne	Indonesia, Ke- nya, Lao PDR, Malawi, Nepal, Rwanda, Tan- zania, Uganda, Ghana, India, Sri Lanka, South Afrika.	Tje- neste	Poliklinisk be- handling, Primær-/kom- munehelsetje- neste, Nærmiljøtiltak, Annet - Omfatter flere ulike tjenester
Simpson 2002 (64)	12	1993- 2001	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate og alvorlige; alder ikke spesifisert.	USA, Australia, Storbritannia, Canada.	Individ	Primær-/kom- munehelsetje- neste, Nærmiljøtiltak, Annet - Utdanningsin- stitusjoner
Smeerdijk 2017 (65)	17	Uklart	Psykisk li- delse/mental helse - alvorlige; voksne (noe uklart).	Uklart	Individ	Nærmiljøtiltak
Stovell 2016 (66)	11	1999- 2014	Psykisk li- delse/mental helse - alvorlige; voksne.	USA, Tyskland, Australia, UK, Danmark, Ita- lia, Frankrike, Nederland	Individ	Døgnbehand- ling, Primær-/kom- munehelsetje- neste
Thomas 2018 (67)	23 (28 pub- likasjoner)	1996- 2016	Psykisk li- delse/mental helse - alvorlige; voksne.	USA, Canada, Australia, Stor- britannia, Dan- mark, Neder- land.	Individ	Poliklinisk be- handling
Thota 2012 (68)	33	2004- 2009	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate og alvorlige;	Ikke oppgitt	Tje- neste	Primær-/kom- munehelsetje- neste, Nærmiljø- tiltak

			barn/ungdom, voksne, eldre.			
Vander- plasschen 2019 (69)	21 (31 pub- likasjoner)	1993- 2017	Rusmiddelproble- mer	Ikke oppgitt	Individ	Primær-/kom- munehelsetje- neste, Nærmiljø- tiltak, Annet - strafferettssys- tem
White 2020 (70)	19 (23 pub- likasjoner)	1995- 2018	Psykisk li- delse/mental helse - milde/moderate og alvorlige; voksne, eldre.	USA, Storbri- tannia, Ca- nada, Austr- alia, Tyskland, Japan.	Individ	Poliklinisk be- handling, Døgn- behandling, Pri- mær-/komm- nehelsetjeneste.

Vedlegg 5: Beskrivelse og/eller avgrensinger av tiltak

Type tiltak	Beskrivelse og/eller avgrensinger av tiltaket
Likepersonsarbeid (peer-support)	Bruk av personer med egenerfaring i levering av tjenester, dette kan være med på å gi andre brukere praktisk, sosial eller emosjonell støtte. Likepersonsarbeid kan omfatte mange ulike oppgaver/tiltak slik som for eksempel erfarings konsulenter, rådgiving, case management og assertive community treatment (ACT).
Brukere i undervisning/som undervisere	Bruk av personer med egenerfaring med psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer i undervisning av personell
Samarbeidsbaserte tjenester (collaborative care)	<p>Modeller for organisering av tjenester på tvers av profesjoner og tjenesteni- vår der involvering av pasienter/brukere er vektlagt.</p> <p>Samarbeidsbaserte tjenester er først og fremst ment for å bedre samarbeidet mellom ulike instanser, tjenester og fagpersoner som skal tilby behandling og tjenester. Imidlertid fokuserer også noen modeller for samarbeidsbaserte tjenester- på samhandlingen med og medvirkningen til brukerne eller pasientene. Her har vi valgt å støtte oss på definisjonene og fokuset i de enkelte oversiktene, og inkludert de oversiktene som har med brukermedvirkningen i forståelsen av samarbeidsbaserte tjenester.</p>
Familieinkludering i beslutninger på sykehjem	Samarbeid mellom familiemedlemmer og behandlere for å sikre at pasient/bruker og familien får tjenester i henhold til behov og preferanser
Pasient- og personsentrert omsorg/behandling	Omsorgsfilosofi med fokus på at pasient/brukers personlighet, vaner og grunnleggende behov skal bli ivertatt i behandling og omsorg. Samspill mellom pasient, helsepersonell og evt. pårørende vektlegges
Systematisk bruk av tilbakemeldingsverktøy (client feedback)	Verktøy for å gi behandlere tilbakemeldinger fra pasienter brukere, med mål om å kunne gi mer tilrettelagt behandling
Samvalg (shared decision-making)	En prosess der pasient/bruker sammen med helsepersonell tar beslutninger vedrørende behandling/oppfølging

Kommunikasjonstrening	<p>Tiltak som går på å forbedre kommunikasjonen mellom pasient/bruker/pårørende og personell</p> <p>Vi har valgt å inkludere studier hvor de bedre kommunikasjonsevnene har blitt knyttet til brukernes muligheter til å påvirke behandlingsløp eller forståelse av behandlingsalternativer. Studier som kun tematiserer og fokuserer på grunnleggende kommunikasjonsferdigheter knyttet til mat og andre basisbehov har blitt ekskludert.</p>
Pasientkontrakter	Gjensidig avtale mellom pasient og helsepersonell om å følge behandlingsplanen
Forhåndssamtaler (advance care planning)	<p>Forhåndsplanlegging av fremtidige helse/behandlingshjelp når brukeren ikke er i stand til å kommunisere eller ta egne valg.</p> <p>Tiltak som omhandler familieinvolvering omfatter gjerne forhåndssamtaler, og flere oversikter vi har identifisert om familie-/pårørendeinvolvering omfatter studier om forhåndssamtaler. Disse oversiktene har til dels blitt kategoriserer med både familie involvering og med forhåndssamtaler. Relatert til psykoser og andre psykiske lidelser brukes gjerne begrepet «krisepan» for slik planlegging for framtidige hendelser der bruker ikke er beslutningsdyktig</p>
Beslutningshjelp (verktøy)	Videoer, brosjerer, nettsider osv. som inneholder hjelpsom informasjon om ulike beslutningsalternativer
Brukerholdt informasjon	Brukeren får tilgang til all eller noe av den personlige informasjonen relatert til sin sykdom og behandling.
Brukermedvirkning (får ulike typer medvirkning)	N/A
Familiersentrert behandling	Samarbeid med brukerens familie/pårørende om behandlingen.
Pasientutdanning	Utdanningsmateriale for håndtering av egen sykdom og behandlingsavgjørelser
Pasientrapporterte data (patient reported outcome measures - PROMs)	Pasientrapporterte utfallsmål eller data er rapportering av helsetilstand direkte fra pasient. Det blir ikke gjort noen fortolkning av helsepersonell eller studiemedarbeider.
Dyadiske multikomponent-tiltak	Intervensjoner som inkluderer både bruker og pårørende i fellesrådgivning, problemløsning og strategier for å øke brukerens selvstendighet og engasjement i daglige og meningsfylte aktiviteter

Case management	Modell for å assistere individer med sammensatte utfordringer i å få tilgang til sosialtjenester. Inkluderer evaluering av utfordringer, utvikling av handlingsplaner som involverer samfunnsmessige ressurser, kobling og overopp-syn med ressurser og å fremme enkeltpersoners sak.
(Flexible) assertive community treatment (ACT/FACT)	<p>En case management-modell for å gi oppsøkende, samtidige og helhetlige tjenester til mennesker som i liten grad selv oppsøker hjelpeapparatet. Tverrfaglig sammensatte team.</p> <p>ACT (assertive community treatment) og FACT (flexible assertive community treatment) kan forstås som både en setting eller samhandlingsmodell og som et tiltak som kan fremme brukermedvirkning. Vi har valgt å bruke den enkeltes oversikt forståelse og framstilling. Der ACT/FACT har blitt testet som tiltak har vi kategorisert det som tiltak. Vi identifiserte ingen studier som omhandlet ACT som setting eller omfattende samhandlingsstrategi.</p>
Recovery orientert	Personorientert, framfor pasientorientert. Selvbestemmelse og selvstyring er sentralt i modellen.
Brukerorganisasjon/-utvalg	Brukermedvirkning gjennom brukerorganisasjoner.
Motiverende intervju	<p>Samtalemetode for å motivere til adferdsendring.</p> <p>Oversikter hvor fokuset kun har vært å skape adferds- og holdningsendringer har blitt utelatt, mens oversikter der motiverende intervju også er en form for medvirkning i behandlingsløp har blitt inkludert</p>
Pårørende-utdanning	Undervisning/opplæring av pårørende for å bedre mulighet til å ta informerte beslutninger.
Pårørende inkludering i beslutninger	Tiltak for å involvere pårørende i beslutninger om behandling.
Kriseplan (crisis-planning intervention)	Felles planlegging for å hvordan man skal handle ved framtidige psykiske kriser når bruker selv ikke er beslutningsdyktig. Se også forhåndssamtaler.

Utgitt av Folkehelseinstituttet

Juni 2021

Postboks 4404 Nydalen

NO-0403 Oslo

Telefon: 21 07 70 00

Rapporten kan lastes ned gratis fra

Folkehelseinstituttets nettsider

www.fhi.no